355(498)
D 73 P

GENERALUL
ION DRAGALINA

Generalul
Ion Dragalina

355(498)
D 73 P

NICOLAE POPESCU

GENERALUL
ION DRAGALINA

I. 48722

EDITURA MILITARĂ — 1967

Coperta de: RADU DAN

Aduc calde mulțumiri colonelului în rezervă Virgil I. Dragalina, fiul eroului de la Cerna și Jiu, pentru valorosul material documentar, în bună parte inedit, pus la dispoziție în vederea întocmirii lucrării de față.

AUTORUL

ÎNCEPUTURILE

Familia generalului Ion Dragalina este originară din comuna Borlova, aşezare situată la 12 km sud-est de Caransebeş. Parte din strămoşii lui Dragalina au fost intelectuali ; cei mai mulţi însă, ţărani.

Tatăl lui Ion Dragalina, pe nume Alexandru, a fost ofiţer în armata austriacă, din care însă a demisionat în anul 1859 din cauza sănătăţii sale şubrede. El a trecut Carpaţii, în România, şi s-a instalat cu familia la Rîmnicu Vîlcea, îndeplinind funcţia de inginer geodez. [1]

Fiul cel mare al lui Alexandru Dragalina, Ion, eroul de mai tîrziu, s-a născut în oraşul Caransebeş [2], la 16 decembrie 1860.

[1] Obţinuse diploma de inginer geodez încă din vremea cînd era în armată.

[2] Deşi familia Dragalina locuia în acest timp la Rîmnicu Vîlcea, mama lui Ion a ţinut să nască la Caransebeş în casa părintească.

Ion Dragalina a făcut primele clase primare la Rîmnicu Vîlcea, dar în anul 1869 mutîndu-se familia la Caransebeș a trebuit să ia învățătura de la început. Datorită stăpînirii străine, în Caransebeș nu existau pe acea vreme școli românești, așa că Alexandru Dragalina s-a văzut nevoit să-și înscrie fiul în clasa întîi la școala germană din localitate. Cu toate greutățile pe care micuțul Ion Dragalina a trebuit să le învingă (limba de predare fiind cea germană, pe care n-o cunoștea), reușește să termine cu bine șase clase.

În anul școlar 1875—1876, fiul lui Alexandru Dragalina intră în clasa a treia a unui gimnaziu din Budapesta, pe care o absolvă în condiții foarte bune.

În anul 1876 Ion intră la Școala de cadeți din Timișoara [1].

Sîrguincios, cu mare putere de muncă și cu un bogat bagaj de cunoștințe, Dragalina reușește să se afirme în scurt timp ca unul dintre cei mai buni elevi. Încă din această perioadă, în care începe să se contureze personalitatea sa, el dă dovadă de alese calități morale și ostășești. Disciplinat, cinstit, apropiat de colegi, pe care îi ajută la pregătirea diferitelor lecții, tînărul Dragalina se face iubit și respectat de către cei din jur.

În această vreme are prilejul să trăiască — alături de întregul popor — bucuria cuceririi independenței de

[1] *Generalul Ion A. Dragalina, eroul de la Cerna și Jiu, văzut de contemporanii săi*, Lugoj, 1925, p. 1.

stat a României, ca urmare a participării glorioase a armatei noastre la războiul din anii 1877—1878. Ecoul trezit de acest mare eveniment a dus la intensificarea luptei pentru eliberarea națională a românilor din Transilvania de sub jugul Imperiului austro-ungar. *„Vitejia dorobanților și a călărașilor în bătăliile de la Grivița, Plevna, Rahova sau Smîrdan le întărea speranța că într-o zi aceștia vor «porni către Transilvania» pentru a contribui la desăvîrșirea unității naționale a poporului român"* [1].

Aceste evenimente au zămislit și în sufletul lui Ion Dragalina dorința de a-și pune și el forțele în slujba acestei cauze scumpe poporului român. Prilejul de a dovedi prin fapte această dorință se va ivi ceva mai tîrziu.

În anul 1880, după absolvirea școlii de cadeți, este repartizat pentru efectuarea stagiului la trupă, la Regimentul 43 infanterie, cu garnizoana în Caransebeș. În anul 1883, Dragalina este avansat la gradul de sublocotenent și tot în același an obține aprobarea — pe baza rezultatelor deosebite obținute în școala de cadeți și în practica la unitate — să urmeze cursurile Academiei de război din Viena. Ca și tatăl său, tînărul Dragalina studiază, paralel cu academia, și la Școala de ingineri geodezi.

În anul 1884, Ion Dragalina termină Academia de

[1] *Momente din istoria poporului român*, București, 1965, p. 116—117.

război şi tot în acelaşi an obţine şi diploma de inginer geodez. Tînărul inginer şi ofiţer este încadrat în batalionul cadre din Regimentul 43 infanterie, dislocat tot în oraşul Caransebeş. Aici, el intră în cercul ofiţerilor români în rîndurile căruia se găseau numeroşi ofiţeri cu vederi înaintate, adepţi ai luptei pentru unitatea naţională.

Spre sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea asuprirea socială şi naţională la care erau supuşi românii transilvăneni, din partea habsburgilor şi a nobilimii maghiare, era deosebit de grea. Din rîndurile maselor populare şi ale elementelor înaintate din toate straturile societăţii româneşti din Transilvania s-au ridicat nenumăraţi patrioţi, care n-au pregetat să încunune cu jertfa lor triumful năzuinţelor şi aspiraţiilor naţiunii române, atrăgînd sub stindardul luptei pentru eliberarea naţională şi socială pe toţi cei cărora le erau scumpe aceste idealuri.

Ion Dragalina începe să trăiască intens năzuinţele poporului său asuprit şi să urască cu toată puterea fiinţei sale autorităţile asupritoare. Ideea luptei pentru eliberare şi unitate naţională, ura faţă de asupritori erau transmise de Dragalina şi ostaşilor români de sub comanda sa, înfruntînd cu curaj şi demnitate riscurile pe care le implica o astfel de atitudine. Următorul exemplu este edificator : la 17 iunie 1884 au avut loc alegeri pentru parlamentul austro-ungar. La Bocşa

Română şi-au pus candidatura Tisza Istvan, susţinut de autorităţile austro-ungare, şi Coriolan Brediceanu, din partea „opoziţiei" (a românilor). Preşedinte al secţiei de votare a fost numit episcopul catolic Kruesz. Sublocotenentul Ion Dragalina a fost numit „şef de cordon", avînd misiunea să lase să treacă spre secţia de votare numai alegătorii „identificaţi că au dreptul la vot", înţelegîndu-se prin aceasta pe cei dispuşi să dea votul candidatului ocupanţilor străini.

Sublocotenentul Dragalina a dat dispoziţii ostaşilor de sub comanda sa, în majoritate români, să nu aplice consemnul, ci să lase liber acces spre secţia de votare tuturor participanţilor, ofiţerul fiind convins că succesul va fi de partea candidatului român.

Cînd s-a constatat rezultatul votării — care s-a dovedit dezastruos pentru Tisza — episcopul Kruesz, furios la culme, s-a repezit la Dragalina strigîndu-i că este „agitator". Ofiţerul, considerîndu-se lezat, a cerut satisfacţie printr-un raport înaintat autorităţilor superioare, arătînd că *„...în caz contrar am să mi-o iau* (satisfacţia) *singur"* [1].

Pentru a putea contribui în condiţii mai prielnice la lupta pentru eliberarea naţională a românilor din Transilvania, Dragalina hotărăşte să-şi dea demisia din

[1] O copie după acest raport, care poartă data de 20 iunie 1884, se găseşte în posesia colonelului în rezervă Virgil Dragalina.

armata austro-ungară şi să treacă peste Carpaţi, aşa cum făcuseră şi continuau să facă numeroşi români din ţinuturile aflate sub stăpînirea habsburgică.

Ideile şi sentimentele patriotice ale lui Ion Dragalina erau pe deplin împărtăşite de soţia sa Elena, descendentă dintr-o veche familie de intelectuali români din Caransebeş.

La 1 decembrie 1887, sublocotenentul Dragalina obţine aprobarea demisiei sale din armata austro-ungară [1]. În aceeaşi zi, trece împreună cu soţia sa frontiera şi se îndreaptă spre Turnu Severin, de unde urma să ia trenul spre Bucureşti.

[1] Arhiva M.F.A. — D.C.F.A., Registrul control ofiţeri activi infanterie, vol. II, fila 226.

PRIN GARNIZOANELE ȚĂRII

La 10 decembrie 1887, lui Ion Dragalina i se aprobă încadrarea în armata română, cu gradul de sublocotenent și cu vechimea din anul 1880. Este repartizat la Regimentul 21 infanterie, care-și avea reședința în București [1]. Sublocotenentul Dragalina muncește cu toată dragostea, cu toată pasiunea pe care le poate da bucuria năzuințelor împlinite, convingerea că în felul acesta își servește patria și poporul. În foarte scurt timp se remarcă prin cunoștințele și însușirile sale morale. După un an de activitate în armata română, Dragalina este avansat la gradul de locotenent, și, în februarie 1888, este mutat în Regimentul 2 infanterie de linie, cu garnizoana inițial în București, apoi în Craiova [2].

[1] Arhiva M.F.A. — D.C.F.A., Registrul control ofițeri activi infanterie, vol. II, fila 227.
[2] Anuarul Armatei pe anii 1890—1891, p. 58, 382.

În noua unitate, datorită firii sale calme și cumpătate, datorită modestiei, cinstei și sincerității sale, Dragalina este iubit și stimat atît de superiorii săi, cît și de subordonați. El este apreciat, de asemenea, pentru temeinica sa pregătire teoretică și practică, pentru cunoștințele sale militare și pedagogice, pe care știe să le folosească cu pricepere și pe care le împărtășește cu pasiune subordonaților săi.

În foaia de notare a locotenentului Dragalina, comandantul regimentului său arată : *„Ofițer foarte conștiincios în îndeplinirea îndatoririlor sale. Lucrează cu inteligență ; foarte folositor corpului. Timp de 3 luni a fost atașat pe lîngă serviciul de stat major al diviziei, unde a fost întrebuințat la redactarea planurilor în lucrările de manevră, însărcinare de care s-a achitat cu multă pricepere și familiaritate în asemenea lucrări speciale. Conduită și ținută foarte bune. Cunoaște foarte bine regulamentele și le aplică cu discernămînt. În rezumat, foarte bun ofițer, care pentru calitățile sale, deși nou în grad, merită a înainta la alegere"* [1].

După trei ani de activitate neîntreruptă în această unitate, la 1 august 1891, locotenentul Ion Dragalina este mutat în Regimentul 1 linie din Craiova, avînd funcția de comandant de companie. Patru luni mai tîrziu, în decembrie același an, este numit comandant

[1] Copie după foaia de notare a sublocotenentului Ion A. Dragalina din 15 octombrie 1890, aflată în posesia colonelului în rezervă Virgil Dragalina.

de companie în Regimentul 2 Romanați, cu garnizoana de reședință la Caracal. [1]

Muncind cu același devotament și hotărîre și în noua unitate, locotenentul Dragalina reușește, într-o perioadă scurtă de timp, să se afirme ca unul din cei mai buni comandanți de subunitate din Regimentul 2 Romanați.

Începînd de la 1 iunie 1892, Dragalina girează comanda batalionului 2 din Regimentul 19 Romanați, tot la Caracal. El reușește să pună la punct, într-un timp extrem de scurt, pregătirea de luptă a batalionului, astfel că la aplicațiile în teren executate de unitate în toamna acelui an, locotenentul Dragalina este evidențiat în fața tuturor ofițerilor participanți pentru gradul înalt de instruire a personalului, ca și pentru modul cum și-a condus subunitatea.

La 10 mai 1893 este avansat, „la alegere", la gradul de căpitan. [2]

Cinci ani mai tîrziu, în toamna anului 1898, căpitanul Ion Dragalina se prezintă — conform prevederilor legii poziției ofițerilor — în fața comisiei pentru examenul de maior.

Datorită pregătirii sale temeinice, ofițerul trece cu succes toate probele de examen, fiind clasificat pe primul

[1] Arhiva M.F.A. — D.C.F.A., Registrul control ofițeri activi infaterie, vol. II, fila 227.

loc. Găsesc notat în carnetul său personal următorul fapt referitor la proba de călărie, ilustrînd o dată mai mult seriozitatea cu care își desăvîrșea Dragalina pregătirea sa militară, în cadrul căreia, în toate timpurile, agerimea, condiția fizică au deținut o pondere notabilă.

„...Cei mai mulți candidați, căpitani de infanterie, picau la examen pentru că nu știau să treacă de la trap la galop și invers. Cînd mi-a venit rîndul, colonelul examinator m-a întrebat :

— Dumneata care ai îmbătrînit în armată, poți să te urci pe cal ? Asta fiindcă mă vedea cărunt la tîmple.

— Am să încerc, domnule colonel. Sărind în șea, în loc să rămîn în mijlocul manejului pentru a mi se ordona ce trebuie să fac, am dat pinteni calului și, alergînd în galop, am sărit peste obstacolele care nu erau puse pentru noi candidații. Prezentîndu-mă apoi colonelului acesta mi-a spus :

— Cu dumneata am terminat ! Dar unde ai învățat, tinere, să călărești ca un roșior ?

— În armată, domnule colonel". [1]

Primăvara anului 1899 aduce lui Ion Dragalina bucuria avansării la gradul de maior, dar și vestea tristă a despărțirii de batalionul său, de care se simțea atît de mult legat, după șapte ani petrecuți la comanda lui.

Astfel, la 10 mai 1899, o dată cu avansarea la gradul

[1] Din carnetul personal al căpitanului Ion Dragalina, aflat în posesia colonelului în rezervă Virgil Dragalina.

de maior, Dragalina este mutat în funcţia de comandant de batalion în Regimentul 7 Rahova, cu garnizoana în oraşul Vaslui. [1]

În anul 1900, e numit la comanda Regimentului 7 Rahova colonelul Constantin Prezan (devenit mai tîrziu mareşal), care, apreciind pregătirea militară deosebită a maiorului Dragalina, l-a rugat să-l ajute să-şi completeze şi să-şi consolideze cunoştinţele de tactică şi strategie, domenii cu care — datorită funcţiilor sale anterioare — nu era îndeajuns de familiarizat. [2]

J. 48722

În aprilie 1904, maiorul Ion Dragalina este numit ajutor al comandantului batalionului 9 vînători, în curs de constituire în garnizoana Ploieşti. Apoi, după un an, este promovat din nou.

Cu prilejul numirii în noua funcţie, este chemat la Ministerul de Război. Convorbirea dintre titularul departamentului şi Dragalina s-a desfăşurat — după notele

[1] Arhiva M.F.A.—D.C.F.A., Registrul control ofiţeri activi infanterie, vol. II, filele 226—227.

[2] În 1936, cu ocazia comemorării a două decenii de la moartea generalului Ion Dragalina, mareşalul Prezan arăta în interviul acordat delegaţiei Uniunii ofiţerilor de rezervă (U.O.R.) *„el a fost acela care m-a învăţat, de la A la Z, tactica şi strategia şi astfel tot ce am ştiut şi aplicat în cursul războiului, în calitate de comandant de armată şi apoi ca şef al Marelui Cartier General se datorează şi învăţăturii primite de la el. A fost un mare profesor, un adevărat savant în felul cum a ştiut să predea cursul, mai ales în minunata artă a tacticii"*. (Manuscrisul interviului, semnat de generalul Păcuraru, generalul medic Mircea Bruţeanu şi secretarul Comitetului U.O.R., Gh. Lungulescu, se află în prezent în posesia colonelului în rezervă Virgil Dragalina.)

secretariatului ministerului — astfel : „— *S-a hotărît să ţi se încredinţeze comanda unui batalion de vînători. Sînt trei locuri libere : Bucureşti, Botoşani şi Cernavoda. Pe care-l alegi ? l-a întrebat ministrul.*

— *Cernavoda, domnule general.*

— *Mă aşteptam să ceri Bucureşti ! în nici un caz Cernavoda, care este un sat. Dar poate că te mai gîndeşti.*

— *Din punct de vedere familial, nu mă leagă nimic de nici una din garnizoanele precizate, nici de Bucureşti. Eu pot să fac treabă ori şi unde şi fiindcă domnia voastră îmi daţi voie să aleg, rămîn la Cernavoda*". [1]

La 1 aprilie 1905, Dragalina este numit comandant al batalionului 7 vînători de la Cernavoda, funcţie pe care o deţine pînă în anul 1908.

Cu simţul său organizatoric şi gospodăresc, reuşeşte să facă în scurt timp din batalionul său o unitate model. Paralel cu rezolvarea problemelor curente de serviciu, Dragalina nu neglijează nici o clipă perfecţionarea pregătirii sale militare. „*Cunoştinţele lui militare, mereu consolidate şi adîncite prin neobosite cercetări şi studii* — arată un contemporan al lui Dragalina — *au constituit temeiul învăţăturii multor generaţii de ofiţeri...*" [2].

[1] O copie după nota convorbirii se află în posesia colonelului în rezervă Virgil Dragalina.

[2] Revista „Lumea militară" nr. 8, septembrie 1935, p. 65.

Fire cumpătată și ordonată, Ion Dragalina știa să-și împartă în mod judicios timpul între unitate și familie, între obligațiile sale sociale și îndatoririle militare. Cei care l-au cunoscut în această perioadă notau că maiorul Dragalina *„ducea o viață simplă de soldat între studii și muncă fără preget"*. [1]

Ofițerul știa să se apropie de soldați, să se facă iubit de ei și să le insufle în același timp încrederea în forțele lor, acordîndu-le stima ce li se cuvenea. *„Frumoșii săi ochi negri, mari* — arată un contemporan — *păreau a căuta mai întîi ce e nobil și mai bun în ființa omenească, iar nu descoperirea cu orice preț a defectelor de care nu poate fi scutită nici o existență umană"* [2]. *„El* — arată generalul C. Dragu în amintirile sale — *iubea cu pasiune pe toți din jurul său și se sacrifica pentru cei mai mici de sub ordinele sale, îngrijindu-i ca un adevărat părinte"* [3].

Acest fel de a fi, această apropiere sufletească față de militari nu numai că i-au întărit autoritatea și prestigiul, dar au constituit unul din punctele de bază ale activității sale fecunde pe tărîm militar.

Dragalina veghea ca ostașii de sub ordinele sale să-și primească integral și la timp drepturile, să aibă condiții de cazare corespunzătoare, să nu fie umiliți, bru-

[1] Revista „Eroii neamului", anul VI, partea I—II, februarie-martie 1920, p. 3.
[2] Revista „Flacăra literară" din 6 noiembrie 1916.
[3] Revista „Cultul eroilor", anul III, nr. 4, iulie 1922, p. 4.

talizați. Totodată el acorda o mare atenție disciplinei militare. De-a lungul întregii sale activități, ajunsese la convingerea că disciplina constituie însuși fundamentul pregătirii de luptă a militarilor.

Pentru instaurarea unei ordine ferme în cadrul subunităților și unităților pe care le-a comandat, maiorul Dragalina a folosit cu măiestrie o gamă foarte variată de procedee și mijloace, între care măsurile de convingere ocupau un loc primordial. *„Disciplina militară* — spunea Dragalina — *trebuie altoită pe convingere, ținînd cont în executarea ordinelor de puterile omenești. Omul, soldat sau ofițer, judecă chiar cînd se află în front, sub comandă"* [1]. Dragalina pedepsea foarte rar, și numai atunci cînd se convingea că celelalte mijloace nu dădeau rezultate. Dușman al practicilor instaurate în armată în acea perioadă, el considera pedepsele corporale ca inumane, ca dovadă a slabei pregătiri a ofițerului care le folosea. După părerea lui, cea mai mare parte a abaterilor erau săvîrșite de către ostașii care nu cunoșteau îndeajuns de bine îndatoririle lor, legile și regulamentele militare. Aceștia nu trebuiau pedepsiți — după opinia lui Dragalina — ci mai întîi învățați.

Ion Dragalina avea o astfel de putere de convingere încît era de ajuns o dojană a sa pentru a îndrepta pe cineva. Referitor la aceasta, revista „Lumea militară"

[1] Carnet de notări personale al maiorului Ion Dragalina, aflat în posesia colonelului în rezervă Virgil Dragalina.

nr. 8 din septembrie 1935 scria : *„Citeai în sufletul lui ca într-o carte deschisă. Nici un ascunziș, nici un gînd tăinuit, nici o rezervă. Îți vorbea cu toată inima, spunîndu-ți tot ceea ce avea de spus fără să ocolească nimic din tot ce credea el că trebuie să cuprindă o dojană, rostită cu dorul de îndreptare și fără să uite vreodată nici lauda, cînd prin muncă și tragere de inimă ți-ai îndeplinit datoria cum se cuvine... Și celor mai mici decît el și celor mai mari le vorbea așezat, fără sfială, cu vorba lui domoală și hotărîtă, fără supărare și fără ton ridicat.“*

„Morala făcută de el — se consemnează într-o altă revistă — *era atît de convingătoare... încît îți venea să intri în pămînt decît să-l superi cu vreo faptă necuviincioasă, îndepărtată de la regulament.“* [1]

Următorul fapt, petrecut în timpul cînd Dragalina se găsea la comanda batalionului 7 vînători, ilustrează modul cum acționa el pentru curmarea abaterilor : *„Un comandant de pluton, priceput și destoinic, avea un cusur : se scula greu dimineața și venea tîrziu la plutonul său și mereu se primea rapoarte de la căpitanul comandantul companiei împotriva lui. Dragalina ofta și le strîngea. Într-o bună dimineață, punct la ora programului, Dragalina era prezent la plutonul ofițerului tînăr, care și de data aceasta întîrziase, și începu a face în locul său o ședință de educație. Cum îl vede că vine, îi iese înainte, îi strînge mîna cu dragoste și îi zice :*

[1] Revista „Cultul eroilor“, anul III, nr. 4, iulie 1922, p. 4.

— *Ce frumoși soldați ai : grași și voinici, dezghețați și inteligenți... Dar cît este ceasul ?*
Tînărul întîrziat răspunde : șapte și treizeci.
— *Nu-ți merge bine ceasul ! Este înainte cu o jumătate de oră, pune-l la șapte. Și s-a despărțit de el strîngîndu-i din nou mîna și urîndu-i spor la muncă.*
Tînărul întîrziat — relatează un martor al acestei întîmplări — *s-a vindecat complet de această boală.*" [1]
Printre metodele folosite în întărirea disciplinei militare, Dragalina punea mare preț pe puterea exemplului personal. „*Cît mai puține vorbe despre disciplină* — spunea el ofițerilor și gradaților de sub comanda sa — *și cît se poate de mult pilda și fapta*". [2]
Exemplul personal constituia pentru Dragalina nu numai una din formele de bază pentru întărirea disciplinei, ci și pentru desfășurarea întregului proces de instruire și educare a militarilor. El se ocupa personal și neîntrerupt de pregătirea teoretică și metodologică a ofițerilor, subofițerilor și gradaților. După părerea lui, un instructor nu poate învăța pe soldați să execute o mișcare, dacă nu a executat-o mai întîi el, iar ca s-o execute corect, instructorul trebuie să-și pună chezaș inima și sufletul. [3] Pentru Dragalina „*...milităria nu era o profesie pe care s-o exercite fiecare după cum*

[1] Revista „Cultul eroilor", anul III, nr. 4, iulie 1922, p. 4.
[2] *Ibidem.*
[3] Revista „Infanteria" din 7 iulie 1908, p. 13.

l-ar ajuta calităţile, ci un cult care cere, înainte de toate, sufletul întreg".[1]

Îndatoririle ostăşeşti şi dragostea pentru ţară se contopeau la Ion Dragalina într-un înălţător imn închinat luptei pentru eliberarea pămîntului românesc de sub ocupaţia străină. El se încadra în marele front al luptei maselor din România pentru desăvîrşirea unităţii naţionale a poporului român. Gîndul la lupta pentru eliberarea celor rămaşi sub ocupaţia austro-ungară nu l-a părăsit nici o clipă.

Vorbind cu multă căldură şi dragoste despre locurile sale natale, despre necazurile şi bucuriile oamenilor pe care îi cunoscuse şi în mijlocul cărora trăise, Dragalina cucerea inimile celor ce-l ascultau. *„Pe lîngă cunoştinţele sale, pe lîngă energia sa nemăsurată şi inima sa caldă de patriot înflăcărat* — se consemnează în revista „Eroii neamului" —, *poseda calitatea şi darul de a transmite maselor simţămintele puternice ale sufletului său imens... Cine l-a văzut pe cînd vorbea de datoriile ostăşeşti şi aspiraţiile naţionale transfigurat, cu fruntea sa mare ca iluminată, şi-a putut da seama de patriotismul lui fierbinte. Vorbele sale erau simple, extrem de puţine, dar rostite de dînsul căpătau o însemnătate neobişnuită. Ele veneau încet, rare, încărcate de toată*

[1] Revista „România în 1916—1920", anul IV, partea I—II, 1921, p. 3.

greutatea morală a ființei lui". [1] Oamenii îl ascultau cu atenție și inima li se umplea de căldură și de respect pentru acest încercat comandant, căruia, din dragoste, ostașii și ofițerii îi spuneau „Tata Dragalina".

La 1 aprilie 1908, maiorul Ion Dragalina este numit comandant al Școlii militare de infanterie din București. O lună și ceva mai tîrziu, la 10 mai 1908, este avansat la gradul de locotenent-colonel. [2]

Numirea la o școală militară îl înaripează pe Dragalina. El simte și înțelege răspunderea ce apasă pe umerii săi și se dedică cu toată pasiunea și puterea de muncă ridicării prestigiului acestei instituții de învățămînt militar.

La temele practice în teren, la orele de clasă, locotenent-colonelul Dragalina este mereu prezent. Se interesează de fiecare elev în parte, de mersul învățăturii, de greutățile și neajunsurile întîmpinate de cadre sau de către elevi.

Într-un articol publicat în revista „Flacăra literară" se consemnează astfel stilul de muncă al lui Dragalina: *„Ca un părinte îndrepta și sfătuia cu o răbdare fără pereche, explicînd cele mai grele lucruri în forma cea mai simplă, cu o naturalețe și o rară modestie. «Tata*

[1] Revista „Eroii neamului", anul VI, februarie-martie, 1921, p. 3.
[2] Arhiva M.F.A. — D.C.F.A., Registrul control ofițeri activi infanterie, vol. II, fila 226.

Dragalina» nu venea să se impună și să pornească, ci să convingă, să încurajeze, să îndrepte." [1]

În activitatea de la această instituție de învățământ, pe lîngă asiduitatea pentru ridicarea nivelului pregătirii date elevilor, a depus energie și în altă direcție, ceea ce implica nu puțin curaj civic : combaterea nepotismului, a încercărilor de a introduce în școală, prin relații sau prin diferite presiuni, a unor elemente nepregătite și comode, care nu urmăreau decît să-și facă o profesie care să le asigure o poziție socială și unele avantaje materiale. Iată un exemplu : la intervenția făcută de un deputat pentru primirea în școala de ofițeri a odraslei unei rubedenii de-a lui, trecîndu-se cu vederea slaba pregătire a candidatului, Dragalina răspunde în caracteristicul lui grai bănățean, pe care l-a rostit cu dulceață pînă la sfîrșitul vieții : „*Nu-i cu putință, stimabile domnule deputat. Să vină băiatul la concurență și de-o fi să știe carte, o intra în școală, de nu, nu vă fie cu bănat, nu voi da locul celui cu știință, chiar de-o fi fecioraș de cioban, numai după fața tătîne-său*". [2]

Dar nu numai față de alții, ci și față de sine însuși Dragalina era neînduplecat în această privință. „*Fără îndoială* — arăta un vorbitor la moartea lui Dragalina — *că acest om se închidea în viața lui de soldat și deși pă-*

[1] Revista „Lumea militară", nr. 4, iunie, 1931, p. 1.
[2] Revista „Lumea militară", nr 8, septembrie 1935, p. 65.

rinte al unei familii numeroase (şase copii) nu solicita niciodată nimic, nici pentru el, nici pentru ai lui" [1].

Prin integritatea caracterului său, prin fermitatea cu care luptă împotriva nedreptăţilor, cu toate limitele şi îngrădirile create inevitabil de orînduirea burghezo-moşierească, el reuşeşte să pună ordine în şcoală şi să ridice — aşa cum îşi propusese — prestigiul acestei instituţii. În semn de înaltă apreciere a muncii sale rodnice şi neobosite, locotenent-colonelul Ion Dragalina primeşte în 1909, la un an de la numirea sa la comanda Şcolii militare de infanterie, ordinul „Steaua României" clasa a V-a. [2]

Numit membru în comisiile de examinare a căpitanilor pentru gradul de maior, Dragalina are de luptat uneori cu aceleaşi practici pe care le întîlnise şi la concursurile de admitere în şcolile militare. Dar cu toate intervenţiile şi presiunile ce se fac asupra lui, pentru promovarea anumitor protejaţi ai saloanelor, incapabili şi slab pregătiţi, Dragalina rămîne de neclintit. Dînd dovadă de o exigenţă şi o principialitate exemplare, el acordă calificativul „admis" numai acelor candidaţi care se prezintă perfect pregătiţi la toate obiectele prevăzute pentru examen. Este de la sine înţeles că o astfel de atitudine i-a adus lui Dragalina destule neplăceri şi

[1] Revista „Ilustraţiunea", nr. 11, noiembrie 1916, p. 11.
[2] Arhiva M.F.A.—D.C.F.A., Registrul control ofiţeri activi infanterie, vol. II, fila 227.

greutăți, dar el nu s-a lăsat abătut nici un moment din drumul pe care-l considera pe de-a-ntregul just.
Considera că un ofițer, pentru a răspunde menirii sale trebuie să fie un om cult, inteligent, pătruns de pasiune pentru meseria armelor, înzestrat cu calități care să-l facă apt pentru a i se încredința vieți omenești pe cîmpul de luptă. El acorda încredere și stimă numai cadrelor pregătite, care se identificau, în activitatea de zi cu zi, cu îndatoririle lor ostășești.
Într-o societate în care cinstea și dreptatea sînt subordonate intereselor individuale, profitului capitalist, o fire cinstită și dreaptă își croiește cu greu drum spre liman. Și dacă Dragalina, cu caracterul și concepțiile sale morale, a reușit totuși să se ridice pe treptele înalte ale ierarhiei militare, aceasta se datorește, fără îndoială, în mare măsură meritelor sale deosebite, care nu puteau fi contestate, pregătirii sale temeinice, muncii sale neprecupețite, dragostei sale pasionate pentru meseria armelor.
În aprilie 1911, o dată cu avansarea la gradul de colonel, [1] Dragalina este numit comandant al Regimentului 34 Constanța. El primește cu bucurie noua sarcină.
În cei trei ani cît a funcționat în acel post, unitatea a obținut rezultate remarcabile în toate sectoarele : instrucție, educație, disciplină, activitate gospodărească

[1] Arhiva M.F.A.—D.C.F.A., Registrul control ofițeri activi infanterie, vol. II, fila 226

etc. Aceste succese se datorau, în bună măsură, și comandantului care a știut să organizeze, să îndrumeze și să impulsioneze neîntrerupt activitatea ofițerilor, gradaților și soldaților, să le stimuleze elanul și dragostea de muncă. Ca în toate unitățile pe unde a trecut, Dragalina acordă și aici o deosebită atenție pregătirii ofițerilor și gradaților pentru ședințele de instrucție, modului cum aceștia organizează și desfășoară programul de instrucție și de educație. În felul acesta Dragalina era în măsură să cunoască în orice moment stadiul de pregătire a subunităților, greutățile ce trebuiau învinse, lipsurile ce se impuneau a fi înlăturate.

Iată cum îl zugrăvește colonelul Socrate Nicolaescu (fost comandant de pluton în perioada cînd Dragalina comanda Regimentul 34 Constanța) : *„Om dintr-o bucată. Ponderat și energic în toate acțiunile sale. Blînd pînă la afecțiune părintească față de ofițeri și mai ales față de soldați. Psiholog în studierea caracterelor și cunoașterea facultăților spirituale ale subordonaților. Corect și cinstit în toate acțiunile sale, în serviciu și în afară. Un mare exemplu de urmat. Drept în aprecieri, stăruitor pentru îndreptarea celor ce greșeau iar nu pentru distrugerea lor"*. Pentru exemplificare, colonelul Nicolaescu povestește următorul caz, care, firește, trebuie înțeles în contextul de atunci cînd, datorită greutăților materiale cărora erau nevoite să le facă față masele populare, militarii chemați sub arme erau puternic frămîntați de soarta familiilor lor.

„Îmi dezertase un soldat recrut, de prin sudul Dobrogei. După o săptămînă soldatul s-a înapoiat singur la regiment. Conform legilor militare, trebuia să-i închei acte de dare în judecată pentru dezertare, lucru ce am şi făcut.

Cînd dosarul a ajuns la comandantul de regiment, acesta m-a chemat împreună cu soldatul la cabinetul lui. El voia să cerceteze mai profund cauza dezertării. După ce ascultă actul de acuzare îl întreabă pe ostaş.

— De ce ai dezertat soldat, fugind din cazarmă ?

Soldatul tace ruşinat cu ochii în pămînt.

— Ce motive te-au făcut să părăseşti cazarma ?

Aceeaşi tăcere.

— Eşti însurat, ai vre-o legătură cu cineva ?

— Da ! răspunse soldatul.

— Atunci spune ! Ai şi copii ?

— Da, am doi copii.

— Cît timp ai stat acasă, ai lucrat să le dai de mîncare ?

— Da ! răspunse din nou soldatul. Fără să mai continue interogarea (Dragalina — n.a.) *îi spuse :*

— Ei bine ! dacă s-a petrecut aşa te iert, şi rog pe domnul sublocotenent să-şi retragă actul de dare în judecată. Asta nu înseamnă că mai poţi repeta greşeala. Dacă te vei purta bine, vei căpăta concediu ca să poţi să-ţi mai ajuţi familia.

Soldatul, copleşit de emoţie şi de cuvintele părinteşti pline de bunătate, a declarat că n-o să mai greşească şi s-a ţinut de cuvînt" [1].

Ca o dovadă de apreciere a muncii depuse în această perioadă şi a rezultatelor remarcabile obţinute de unitatea condusă de dînsul, Dragalina este decorat cu ordinul „Coroana României" clasa a IV-a. [2]

În vara anului 1914, colonelul Ion Dragalina este numit comandant al Brigăzii 9 infanterie, cu garnizoana în Ploieşti, [3] iar după un timp foarte scurt, în noiembrie 1914, trece la comanda Brigăzii 8 infanterie, dislocată în Bucureşti. [4]

În august 1915, Marele stat major îi încredinţează misiunea de a conduce lucrările de fortificaţie executate pe Valea Prahovei de „Grupul Predeal" (sarcină pe care Dragalina o va deţine pînă în aprilie 1916).

În luna noiembrie a anului 1915, colonelul Dragalina este avansat la gradul de general de brigadă. [5]

După numai trei luni de zile petrecute la comanda Co-

[1] Manuscrisul original în posesia colonelului în rezervă Virgil Dragalina.

[2] Arhiva M.F.A.—D.C.F.A., Registrul control ofiţeri activi infanterie, vol. II, fila 227.

[3] *Ibidem*, fila 226.

[4] *Ibidem*.

[5] *Ibidem* (gradul de general de brigadă corespunde azi cu gradul de general-maior).

mandamentului 3 teritorial [1], proaspătul general este numit, la 1 iulie 1916, comandant al Diviziei 1 infanterie, cu sediul la Turnu Severin. [2] Cu trupele ei avea să se acopere de glorie pe cîmpurile de bătaie şi de victoriile acelei mari unităţi avea să-şi lege numele pentru vecie şi generalul de brigadă Ion Dragalina.

[1] Arhiva M.F.A.—D.C.F.A., Registrul control ofiţeri activi infanterie, vol. II, fila 226.
[2] *Ibidem.*

DIN NOU ÎN ORAȘUL DE PE DUNĂRE...

Se împlineau aproape trei decenii de cînd, într-o după-amiază geroasă din iarna anului 1887, tînărul sublocotenent Ion Dragalina, venit împreună cu soția sa de peste munți, din partea cotropită a țării, bătea la porțile frumosului oraș dunărean — Turnu Severin — cerîndu-i găzduire.

Ospitalier, Severinul i-a primit cu dragoste, ca pe toți fiii cinstiți ai poporului român, și le-a oferit adăpost și sprijin pentru realizarea visului lor. Dragalina a pornit apoi spre Capitala țării unde-l aștepta decretul pentru încadrarea sa în armata română. Apoi, inimosul bănățean a păşit cu entuziasm pe noul drum pe care și l-a ales, urcînd treaptă cu treaptă culmile ierarhiei militare.

În iulie 1916, după aproape 30 de ani, același Severin pitoresc și ospitalier îl primește din nou pe Ion Dragalina, acum om cu tîmplele ninse și purtînd gradul de

general de brigadă. Pe umerii săi apăsau de data aceasta atribuţii şi misiuni grele.

În momentul cînd lua comanda Diviziei 1 infanterie, trupele marii unităţi se găseau în următoarea situaţie : o parte din unităţi (numite „de acoperire") se aflau dislocate pe frontieră ; celelalte unităţi, formînd majoritatea forţelor diviziei, se aflau în garnizoanele de pace, în curs de completare a efectivelor cu contingente din rezervă şi de perfecţionare a pregătirii lor de luptă. Unităţile cu misiuni operative — adică cele de pe frontieră — erau constituite în două grupări tactice, subordonate comandamentului Brigăzii 1 infanterie : Grupul Vîrciorova (valoare 6 batalioane de infanterie şi 9 baterii de artilerie) şi Grupul Dunărea (valoare 3 batalioane de infanterie şi o baterie de artilerie). [1]

Încă din prima zi de la luarea comenzii diviziei, generalul Dragalina începe să se ocupe de pregătirea trupelor în vederea luptei. Ia măsuri de consolidare a sectoarelor unităţilor operative, precizează misiunile ce le revin, precum şi modul de acţiune al acestora. Unităţile aflate în garnizoanele de pace sînt puse să execute antrenamente, marşuri şi diferite alte exerciţii de pregătire militară. În dispoziţiile date în acest sens, generalul Dragalina atrage atenţia comandanţilor de toate treptele să pună un accent deosebit pe instruirea con-

[1] Marele Stat Major, *România în războiul mondial 1916—1919*, vol. I., Bucureşti, 1934, anexele nr. 34, 38.

centraţilor, în rîndurile cărora se aflau oameni cu o pregătire militară sumară sau chiar fără nici un fel de pregătire. *

În afară de lacunele în pregătirea de luptă, înzestrarea trupelor diviziei prezenta serioase deficienţe, mai ales în ceea ce priveşte armamentul şi tehnica de luptă.

Cu toate că măsurile luate de generalul Dragalina nu şi-au putut da pe deplin roadele din cauza evenimentelor ce au urmat, ele au contribuit în mod substanţial la ridicarea forţei combative a Diviziei 1 infanterie.

* Comisiile de recrutare care lucraseră în cursul anului 1915 şi în primăvara lui 1916 procedaseră la revizuirea şi înscrierea tuturor scutiţilor găsiţi apţi, a dispensaţilor, omişilor etc., care erau complet nepregătiţi din punct de vedere militar.

PRIMELE VICTORII, PRIMELE JERTFE

După doi ani de neutralitate, în august 1916, România s-a alăturat Antantei.

În ziua de 14 august, în țară a fost decretată mobilizarea generală ; la ora 21 s-a declarat starea de război cu Austro-Ungaria.

La 15 august, armata română a trecut în Transilvania, prin trecătorile Carpaților, izgonind în scurt timp trupele austro-ungare din Sf. Gheorghe, Brașov, Făgăraș și din alte localități și ajungînd aproape de Sighișoara și de Sibiu.

La data decretării mobilizării generale, toate trupele de acoperire se aflau în dispozitiv de luptă.

Armata 1, din care făcea parte și Divizia 1 infanterie, comandată de generalul Dragalina, avea forțele principale dispuse în zona frontierei, ocupînd un front ce se întindea de la izvoarele Argeșului pînă la Calafat.

În această perioadă, trupele marii unități comandate de Dragalina se aflau mobilizate și concentrate pe frontieră, astfel : Grupul Vîrciorova, în sectorul Bunoaica

(15 km nord-est Orşova), nord Vîrciorova, apoi pe Dunăre pînă la Hinova (14 km sud-est Turnu Severin) ; Grupul Dunărea, în sectorul Hinova, Cetate (15 km nord-est Calafat). Restul forţelor diviziei, în garnizoanele de reşedinţă.[1] Atît Grupul Vîrciorova cît şi Grupul Dunărea urmau să se contopească cu celelalte trupe ale Diviziei 1 infanterie, de îndată ce marea unitate îşi va fi terminat concentrarea. Pînă la realizarea acesteia, Grupului Vîrciorova îi revenea misiunea, transmisă de corpul de armată, de a organiza o poziţie de apărare în zona localităţilor Cireşul, Negruşa, Bunoaica, Ilovita, Vîrciorova (din imediata apropiere a forntierei), fiind în măsură să răspundă unor eventuale acţiuni ale inamicului.[2]

Generalul Ion Dragalina şi-a dat numaidecît seama că organizarea apărării pe aliniamentul ordonat de corp prezintă un neajuns esenţial : zona indicată era dominată de o serie de înălţimi (Vîrful Feregaru, Vîrful Cocoşului, Predealul Mare, Meterezele lui Tudor) situate în imediata apropiere a frontierei, care fiind în stăpînirea inamicului, dădeau acestuia posibilitatea să observe şi să contracareze cu uşurinţă acţiunile trupelor Diviziei 1 infanterie. De aceea, Dragalina cere şi obţine aprobarea eşalonului superior de a ocupa înălţimile respective. În seara de 14 august, generalul Ion Dragalina, împreună cu comandanţii batalioanelor din compunerea

[1] Marele Stat Major, *op. cit.*, p. 157 şi anexele 38, 41.
[2] Marele Stat Major, *op. cit.*, p. 237.

Grupului Vîrciorova, execută recunoaşterile în teren şi precizează în amănunt misiunile şi modul de cooperare între subunităţi. El îşi dă bine seama că pregătirea minuţioasă a acestei lupte, în care trupele diviziei aveau să primească botezul focului, va avea un rol hotărîtor în desfăşurarea acţiunilor ulterioare. El nu scapă din vedere nici pregătirea ostaşilor, care peste puţin timp aveau să dea piept cu duşmanul.

De cînd a luat comanda Diviziei 1 infanterie, generalul Dragalina şi-a petrecut aproape tot timpul în unităţi, în mijlocul subordonaţilor, interesîndu-se de preocupările şi nevoile lor, încurajîndu-i şi cultivîndu-le încrederea în forţele proprii. *„N-ar fi trecut o dată, să nu ne încurajeze sau cu o povaţă să nu ne îndrepte"* [1], îşi aminteşte căpitanul Alexandru Gărdescu, comandantul unei baterii de artilerie, care fusese sub comanda lui Dragalina.

„El venea în mijlocul trupei — arată în amintirile sale un alt contemporan al lui Dragalina —, *se aşeza dacă era obosit şi discuta cu cei mici, pe unii dintre ei îi ştia pe nume şi îi întreba direct despre cei de acasă"* [2].

Acum, în preziua ofensivei proiectate, venise să-şi încurajeze şi îmbărbăteze ostaşii, reamintindu-le de datoria lor faţă de ţară, de îndatoririle ostăşeşti ce le reveneau.

[1] Revista „Cultul eroilor", nr. 4, iulie 1922, p. 4.
[2] *Generalul Ion A. Dragalina, eroul de la Cerna şi Jiu, văzut de contemporanii săi*, Lugoj, 1931, p. 5, 16, 21.

„Îi sfătuia să aibă încredere în comandanții lor, în care el personal își pune toată nădejdea". [1]

În noaptea de 14 spre 15 august, unitățile subordonate lui Dragalina au realizat dispozitivul de atac. Totul a decurs în ordine. În afară de cîteva întîmplătoare schimburi de focuri noaptea a fost liniștită. Întregul efectiv al grupului, de la soldat la ofițer, trăia momente de încordare, firești în ajunul primei înfruntări cu inamicul.

Către ora 5 dimineața, bateriile de artilerie ale diviziei, instalate în poziții de tragere la Gura Văii și Vîrciorova, încep pregătirea atacului. O ploaie de fier și foc se revarsă asupra pozițiilor vrăjmașe de pe înălțimile Feregaru, Cocoșul, Predealul Mare și Meterezele lui Tudor.

După cîteva minute, subunitățile de infanterie atacă vertiginos limita dinainte a apărării inamice. Îngrozite de vigoarea atacului, trupele dușmane părăsesc primele tranșee, retrăgîndu-se în adîncimea apărării. Subunitățile române înaintează, trec frontiera vremelnică și reușesc să elibereze primele brazde din glia străbună. Dar inamicul își revine și pornește îndată la contraatac. O pînză deasă și ucigătoare de foc se țese din ambele părți. Deși trupele noastre, aflate în ofensivă, au inițiativa, dușmanul este avantajat de lucrările întărite, amenajate

[1] Generalul Teodor Tăutu, *Carnet de cîmp asupra luptelor de la Cerna*, Ploiești, 1926, p. 21.

din timp. Românii fac o nouă încercare de atac. Din acoperiri şi cute de teren se înalţă, la un semnal, valul de asaltatori, dar, loviţi de focul puternic al inamicului, sînt nevoiţi să se adăpostească din nou. O groapă, un dîmb, tulpina unui pom sînt ocrotitorii ostaşilor aflaţi în ofensivă. Comenzi scurte aleargă de-a lungul lanţului de trăgători. La un flanc, a pornit o grupă. Vrăjmaşul o reperează şi o împroşcă cu foc. La celălalt flanc, atacă un pluton. În jurul luptătorilor români fulgeră rafale de mitralieră ; cad răniţi în dreapta şi în stînga, dar ostaşii se avîntă înainte, tot înainte.

Un ura puternic ţîşneşte din sute de piepturi, amestecîndu-se cu exploziile grenadelor aruncate în tranşeele inamice. Duşmanul, scos din propriile-i adăposturi, se retrage în debandadă. Către ora 14, trupele Grupului Vîrciorova sînt stăpîne pe puternicele poziţii pe care se aflase duşmanul. Înălţimile Predealul Mare, Vîrful Feregaru, Meterezele lui Tudor sînt acum în mîinile românilor.

S-au distins în aceste lupte, cu deosebire, ostaşii şi ofiţerii din Regimentul 57 infanterie. O lucrare apărută după primul război mondial menţiona despre ei că *„în înfierbîntarea celui dintîi atac pe care îl dădeau în război, smulgeau cu mîna parii reţelelor de sîrmă, în mijlocul grindinii de gloanţe ale mitralierelor duşmane"*. [1]

[1] Constantin Kiriţescu, *Istoria războiului pentru întregirea României*, vol. I, p. 225.

În vîltoarea acestei încleştări, generalul Dragalina a fost în permanenţă alături de ostaşii din primele linii de foc, conducînd cu hotărîre şi competenţă atacul şi manevra unităţilor.

Cînd subunităţile eşalonului întîi au atins obiectivele fixate prin misiune Grupului Vîrciorova, izgonind inamicul din poziţiile sale de luptă, Dragalina a încercat, alături de ceilalţi militari, una din marile satisfacţii ostăşeşti : cîştigarea victoriei asupra duşmanului. Alături de acest puternic simţămînt, generalul Ion Dragalina — ostaşul şi înflăcăratul patriot — trăia bucuria începutului eliberării locurilor natale de sub robia străină.

Plecînd să controleze şi să dea dispoziţiile necesare unităţilor, Dragalina întîlneşte în drumul său pe unul din primii ostaşi căzuţi în aceste lupte. Generalul se opreşte. Grupul de călăreţi care-l însoţeşte se opreşte şi el. Dragalina descalecă, se apropie de trupul neînsufleţit al eroului şi se descoperă. Îl priveşte cîteva clipe, îi desprinde mîna încleştată pe armă şi după ce i-o sărută, i-o aşază pe piept. O lacrimă fierbinte se desprinde din ochii generalului. Este prinosul preţuirii sale pentru cei ce se jertfiseră întru victoria primei lupte. [1]

[1] Relatarea sublocotenentului Polihron Dumitrescu (astăzi general-maior în rezervă), care a asistat personal la acest episod, fiind comandant de subunitate în Regimentul 1 vînători din Divizia 1 infanterie.

LUPTELE PENTRU ÎNĂLȚIMILE ALION, OZOINA ȘI DRĂNIC

În prima confruntare cu inamicul, trupele Diviziei 1 infanterie au ieșit învingătoare. Acest fapt a ridicat moralul soldaților și ofițerilor, le-a dat încredere în forțele proprii.

Încercările repetate făcute de dușman în zilele de 16 și 17 august de a recuceri pozițiile pierdute au rămas fără rezultat : vitejii din Divizia 1 infanterie s-au menținut ferm pe aliniamentele atinse.

Cucerirea acestor poziții a dat posibilitate generalului Dragalina să constate că ele făceau parte dintr-un sistem de fortificații ale cărui lucrări principale se aflau pe înălțimile Drănic, Ozoina și Alion, acoperind valea inferioară a rîului Cerna. Apreciind că acest sistem de fortificații bara o eventuală înaintare a diviziei spre vest, comandantul marii unități a cerut, la 16 august, aprobarea Corpului 1 armată să-i permită să pună stăpînire pe înălțimile menționate mai sus. La 17 august, divizia primește de la eșalonul superior ur-

mătorul ordin : *„Atacați și cuceriți Alionul. Momentul atacului se lasă la inițiativa și chibzuința d-voastră"*.[1] Generalul Dragalina a hotărît să întreprindă asaltul în ziua de 19 august pe întreaga zonă pe care se afla Grupul Vîrciorova. În acest scop, trupele au fost grupate astfel :

Un grup principal (de tăria a 7 batalioane și circa 4—5 baterii de artilerie), sub conducerea nemijlocită a comandantului diviziei, cu misiunea să atace și să cucerească următoarele obiective : Regimentul 17 infanterie — muntele Alion ; Regimentul 1 vînători — culmea Ozoina ; Regimentul 57 infanterie — înălțimea Drănic. În rezervă a rămas un batalion din Regimentul 17 infanterie.

Un grup secundar (de tăria a trei batalioane și 2 baterii de artilerie), sub comanda colonelului Negrutzi (comandantul Brigăzii 1 infanterie), avînd rolul să asigure flancul drept al grupului principal, să amenințe flancul stîng al inamicului și să atragă în sectorul său o parte din forțele dușmane, ușurînd în felul acesta acțiunea grupului condus de generalul Ion Dragalina. Pentru îndeplinirea misiunii, grupul trebuia să cucerească înălțimile Padeșul, Pedeglava și Rudinele. Misiunea încredințată Regimentelor 17 și 57 infanterie, 1 vînători (din grupul principal) era destul de grea. Pe direcțiile lui de înaintare inamicul dispunea, așa

[1] Marele Stat Major, *op. cit.*, p. 238.

cum s-a arătat, de lucrări fortificate ; „...*în această luptă* — spunea generalul Dragalina comandanților respectivi — *numai terenul și manevra vă vor da succesul*". [1] Priceperea comandanților îmbinată cu dîrzenia, curajul și vitejia ostașilor avea să aducă victoria. Manevrele de flanc și de spate îndrăznețe, iscusit concepute și conduse, aveau, într-adevăr, așa cum intuise generalul, să ușureze ocuparea înălțimilor respective de către trupele române.

În după-amiaza zilei de 18 august, comandanții de unități și subunități și-au organizat lupta pînă în cele mai mici amănunte. S-au precizat în teren pozițiile de plecare la atac, căile de acces, ferite de focul inamic, modul cum se va face cooperarea între unități și subunități, asigurarea sprijinului de foc etc.

În adăposturi, ostașii își pregăteau armele și grenadele, își ascuțeau baionetele.

...În lumina crepusculului, culmile Alionului, Ozoinei și Drănicului se mai profilează cîtăva vreme, înalte, pe cer, apoi se pierd în pîcla înserării. Din cînd în cînd rachete luminoase împung întunericul ca niște pumnale. Grupuri, grupuri, ostașii strînși în jurul unui gradat sau ofițer își deapănă amintirile. Comandanții de subunități le vorbesc despre îndatoririle ostășești, despre dragostea față de țară, despre importanța îndeplinirii misiunii primite. Cuvinte de îmbărbătare se

[1] Generalul Teodor Tăutu, *op. cit.*, p. 22.

adună în inimile acestor luptători, le sporesc hotărîrea de a ieşi învingători.

Şi în seara asta, ca în atîtea alte dăţi, generalul Dragalina a trecut prin poziţiile ocupate de trupe. Ca de obicei, el s-a adresat soldaţilor şi ofiţerilor cu aceleaşi cuvinte calde, de îmbărbătare, ceea ce îl făcuse să fie iubit şi stimat de subordonaţi. *„Voinici... vedeţi munţii din faţă?* — le-a spus el în seara aceea militarilor din Regimentul 1 vînători. *Ai noştri au fost. Duşmanul de vremuri se răsfaţă acolo în moşia strămoşească... Voinici! A sosit ceasul! La luptă vitejească!“* [1]

În uralele ostaşilor şi ofiţerilor, „tata“ Dragalina se desparte de ostaşii acestei unităţi, îndreptîndu-se spre celelalte sectoare de luptă.

În noaptea de 18 spre 19 august, unităţile au realizat dispozitivul de ofensivă. În dimineaţa zilei de 19 august, primele proiectile — sfîşiind pîcla ce acoperea înălţimile Alion, Ozoina şi Drănic — încep să cadă asupra poziţiilor duşmane.

Dar artileria — care avea misiunea să creeze breşe în reţelele de sîrmă, să dezorganizeze apărarea inamică şi să producă inamicului pierderi în oameni şi materiale — nu poate acţiona cu toată eficacitatea din cauza vizibilităţii reduse care împiedică pe tunari să verifice efectele tragerilor şi să corecteze tirul.

[1] Revista „Cultul eroilor“, anul IV, nr. 11—12, noiembrie-decembrie, p. 22.

În jurul orei 5,30, infanteriștii lui Dragalina pornesc vijelios la atac. Subunitățile se apropie pas cu pas de pozițiile ocupate de vrăjmaș. Artileria română de pe dealul Duhovna, ca și cea dată ca întărire unităților, varsă în continuare ploaie de foc și schije asupra tranșeelor dușmane. Inamicul, bine adăpostit, deschide un foc dens. Gloanțele pornite din țevile mitralierelor și puștilor trec dintr-o parte în alta, secerînd tot ce întîlnesc în cale. Între cele două poziții se țese lințoliul morții. Inamicul, ascuns în șanțurile lui betonate, înconjurate de un brîu dens de rețele de sîrmă, toarnă schije și plumbi înfierbîntați peste cei ce se avîntă spre înălțimi. Dar nimeni nu se oprește, nimeni nu dă înapoi. Fiecare palmă de pămînt e cucerită cu trudă și cu sînge. Acum vuietul luptei cutremură piscurile și dă grai văgăunilor. Atacatorii se avîntă înainte, tot înainte. Nimeni nu se mai gîndește la el, toți sînt mînați de un singur gînd, de o singură voință — să cucerească cu orice preț și cît mai repede obiectivele stabilite prin misiune.

La flancul stîng, în sectorul Regimentului 17 Mehedinți, luptătorii asaltează primele tranșee dușmane. Compania 3, comandată de căpitanul Corciu, este lovită în „coastă" de focul unei mitraliere vrăjmașe. Plutonierul Marian, comandantul plutonului de rezervă, îi sare în ajutor. Îngrozit de impetuozitatea atacului alor noștri, dușmanii din primele tranșee încep să se retragă. Severinenii îi urmăresc cu foc și cu strigăte de

„Ura !". „Pe ei, mă !" [1] se aud glasurile ofițerilor și gradaților. Către ora 11, două poziții intermediare ale sistemului de apărare de pe Alion se găsesc în mîinile noastre.

În centrul dispozitivului de ofensivă, ostașii Regimentului 1 vînători săvîrșesc neîntrecute fapte de vitejie. Cu tot bombardamentul de artilerie, cu tot focul dens de mitraliere, vînătorii fac breșe în rețelele de sîrmă ghimpată plantate de inamic și se avîntă, cu baioneta la armă, spre pozițiile dușmanului. Una după alta sînt cucerite înălțimile cu cotele 287 și 314, creîndu-se astfel posibilitatea de a manevra Alionul și Drănicul, așa cum prevăzuse și dispusese și generalul Ion Dragalina. Către ora 14,30, Regimentul 1 vînători raporta comandantului de divizie că și-a îndeplinit misiunea. Trupele acestei brave unități puseseră stăpînire pe culmea Ozoina, capturînd 8 ofițeri și 540 soldați.

Vînătorii au săvîrșit în aceste lupte pilduitoare acte de vitejie. „*Faptele lor de arme* — arată comandantul Regimentului 17 Mehedinți — *sînt cu atît mai demne de laudă dacă nu se uită că au trebuit să înainteze în sectorul cel mai descoperit, contra celei mai tari poziții organizate defensiv într-un mod cu totul deosebit și foarte solid.*" [2]

[1] Generalul Teodor Tăutu, *op. cit.*, p. 28.
[2] *Ibidem*, p. 31.

La flancul drept al frontului, atacul progresează mult mai greu. Aici se bat cu dușmanul militarii Regimentului 57 infanterie. Fortificațiile și rețelele de sîrmă ghimpată sînt obstacole foarte greu de străpuns. Au încercat ostașii români un atac, apoi încă unul.

Către ora 14,30 o parte din vitejii luptători ai Regimentului 17 infanterie reușesc să cucerească cîteva poziții intermediare. Atacînd apoi înălțimea Alion, sînt respinși de un foc puternic de mitraliere și artilerie dușmane, în timp ce asupra trupelor regimentului execută trageri și monitorul austriac Almoș, aflat în apropiere pe Dunăre.

Grupul secundar, comandat de colonelul Negrutzi, nu reușește să-și sincronizeze acțiunea cu aceea a forțelor principale. Ploaia și ceața, care au persistat în acest sector, au întîrziat pregătirea de artilerie cu o oră și jumătate. După o sumară pregătire a atacului, începută în jurul orei 6,30, batalionul 2 din Regimentul 57 infanterie cucerește vîrful Pedeglava, dar copleșit de focul inamicului, tras de pe Drănic și Dealul Șerpilor, este nevoit să se retragă la Meterezele lui Tudor. Batalionul 1 din Regimentul 31 infanterie reușește în schimb să cucerească, în jurul orei 13, Dealul Padeș. Batalionul 2 din Regimentul 1 infanterie se menține pe vîrful Feregaru.

Analizînd situația, generalul Dragalina își dă seama că ea este favorabilă în ansamblu. Pentru a dezvolta

succesul, el ia următoarele măsuri : ordonă artileriei de pe Dealul Duhova să concentreze inițial focul asupra monitorului austriac și — după ce îl va pune pe fugă — să transporte tirul asupra pozițiilor inamice de pe Muntele Alion ; dă dispoziție Regimentului 17 Mehedinți să reia atacul în întregul său sector, în timp ce o companie din Regimentul 1 vînători va căuta să întoarcă pe la nord-vest poziția inamică de pe Alion.
Atacul românilor pornește vijelios. Compania de vînători reușește să cadă în flancul și spatele inamicului. Lovit de front de trupele Regimentului 17 Mehedinți, iar în flanc și spate de către vînători, dușmanul de pe Alion se predă trupelor noastre.

Spre ora prînzului, două din cele trei înălțimi — Ozoina și Alion — se găsesc în mîinile trupelor Diviziei 1 infanterie.
În carnetul său de campanie, generalul Dragalina subliniază inițiativa de care a dat dovadă efectivul Regimentului 17 Mehedinți în luptele pentru cucerirea Muntelui Alion : *„Ostașii Regimentului 17 Mehedinți* — scria el —, *urcînd pantele muntelui Alion în trăgători, au dat foc bălăriilor uscate care acopereau muntele calcaros, așa că flăcările și fumul purtate de vînt spre inamic mergeau înaintea lor. Pe de-o-parte ostașii erau ascunși după valurile de fum, iar pe de altă parte flăcările făceau să explodeze fugasele și minele instalate*

succesul, el ia următoarele măsuri : ordonă artileriei de pe Dealul Duhova să concentreze inițial focul asupra monitorului austriac și — după ce îl va pune pe fugă — să transporte tirul asupra pozițiilor inamice de pe Muntele Alion ; dă dispoziție Regimentului 17 Mehedinți să reia atacul în întregul său sector, în timp ce o companie din Regimentul 1 vînători va căuta să întoarcă pe la nord-vest poziția inamică de pe Alion.
Atacul românilor pornește vijelios. Compania de vînători reușește să cadă în flancul și spatele inamicului. Lovit de front de trupele Regimentului 17 Mehedinți, iar în flanc și spate de către vînători, dușmanul de pe Alion se predă trupelor noastre.

Spre ora prînzului, două din cele trei înălțimi — Ozoina și Alion — se găsesc în mîinile trupelor Diviziei 1 infanterie.
În carnetul său de campanie, generalul Dragalina subliniază inițiativa de care a dat dovadă efectivul Regimentului 17 Mehedinți în luptele pentru cucerirea Muntelui Alion : *„Ostașii Regimentului 17 Mehedinți* — scria el —, *urcînd pantele muntelui Alion în trăgători, au dat foc bălăriilor uscate care acopereau muntele calcaros, așa că flăcările și fumul purtate de vînt spre inamic mergeau înaintea lor. Pe de-o-parte ostașii erau ascunși după valurile de fum, iar pe de altă parte flăcările făceau să explodeze fugasele și minele instalate*

de inamic. Lăudabilă inițiativă" [1]. Tot aci, Dragalina consemnează fapta vitejească a locotenent-colonelului Bucur Bădescu, comandantul Regimentului 1 vînători, care s-a avîntat la atac cu drapelul unității în mînă, ridicînd astfel moralul întregului personal într-un moment greu.

Ocuparea de către Regimentele 1 vînători și 17 Mehedinți a culmilor Ozoina și Alion a creat condiții favorabile pentru ducerea la îndeplinire a misiunii Regimentului 57 infanterie.

Pentru a sprijini atacul acestei unități, generalul Dragalina hotărăște ca două companii din Regimentul 1 vînători să atace Drănicul pe la sud și să cadă în flancul drept al poziției inamice.

După trei atacuri nereușite, trupele Regimentului 57 infanterie încep să dea semne de oboseală, de neîncredere în posibilitatea de a cuceri această poziție întărită. Dar vestea că Regimentul 17 Mehedinți a ocupat Alionul și că Regimentul 1 vînători a pus stăpînire pe Ozoina și se pregătește acum să le vină în ajutor înviorează întregul efectiv al unității rămase în urmă, îl mobilizează la luptă. Se fac ultimile pregătiri și fiecare așteaptă cu încordare semnalul de atac.

[1] Carnetul se află în posesia colonelului în rezervă Virgil Dragalina.

Focul artileriei a început să se reverse ca un potop peste poziţiile duşmanului, învăluindu-le în praf şi fum.

Plutonul comandat de sublocotenentul Jupcianu porneşte primul la asalt şi, într-un iureş de nestăvilit, se avîntă spre poziţiile inamice. Exemplul lui este urmat de plutonul comandat de sublocotenentul Cioclov. În spate şi pe flancuri, alte subunităţi pornesc, valuri după valuri, la luptă.

Dinspre sud companiile de vînători, în frunte cu căpitanul Petre Bălănescu, au ajuns la flancul drept al poziţiilor inamice de pe Drănic.

Lovite cu foc puternic de front şi de flanc, trupele vrăjmaşe se retrag. Ele părăsesc adăposturile, aruncă armele şi o pornesc în debandadă spre Orşova şi Jupalnic. Cei care se încumetă să mai reziste cad prizonieri.

Spre seară, în urma acestui vijelios atac, Regimentul 57 infanterie, în cooperare cu cele două companii de vînători, pune stăpînire pe culmea Drănicului, încheind astfel cu succes o zi de lupte crîncene.

Acum drapelul românesc flutură deasupra celor trei înălţimi : Alion, Ozoina şi Drănic.

Duşmanul a pierdut în luptele din acea zi 710 soldaţi şi 10 ofiţeri luaţi prizonieri. Între aceştia din urmă se afla şi maiorul Wolf, comandantul sectorului Alion. De asemenea, trupele române au capturat numeroase materiale de război, printre care : 9 tunuri, un mare

număr de mitraliere, muniţii şi mari cantităţi de provizii şi alte materiale.

Victoria repurtată de ostaşii români în zona Alion a fost plătită cu jertfa a 12 ofiţeri şi 573 ostaşi de-ai noştri.

După acest important succes, primul şi cel mai greu obstacol de pe direcţia Orşova—Cerna fusese înlăturat. Tunurile româneşti de pe înălţimile Alion, Ozoina şi Drănic ţineau acum sub focul lor poziţiile inamice aflate pe valea inferioară a Cernei şi la marginea de est a Orşovei.

LUPTELE DE LA ORȘOVA ȘI DE PE VALEA CERNEI

Încheierea victorioasă a luptelor din 19 august 1916 a oțelit și mai mult inimile luptătorilor. Trupele Diviziei 1 infanterie își făcuseră pe deplin datoria.
Succesul obținut de ele scotea în evidență curajul și dîrzenia în luptă ale soldaților, subofițerilor și ofițerilor marii unități, însușirile de priceput comandant ale generalului Ion Dragalina.
În seara de 19 august, Divizia 1 infanterie a trecut la regruparea forțelor în vederea continuării ofensivei pe direcția Orșova—Cerna. Pe culmea Padeșului, Vîrful Taușca și Vîrful Pedeglava au fost dispuse forțe din Regimentul 1, 31 și 57 infanterie de tăria a trei batalioane întărite cu două baterii de calibru mijlociu.
Batalioanele 1 și 3 din Regimentul 57 infanterie și întregul Regiment 1 vînători, întărite cu șase baterii, dintre care două de artilerie grea, au fost dispuse pe Dealul Drănic, Culmea Ozoina și Dealul Alion.

Frontul de luptă pe care s-au regrupat forţele diviziei pornea de pe culmea Padeşului, trecea peste vîrfurile Tauşca şi Pedeglava, peste înălţimile Drănic, Ozoina şi Alion, iar de aici pe malul Dunării pînă la Hinova.

În ziua de 20 august, Divizia 1 infanterie primeşte de la Armata 1 „Instrucţiunile secrete nr. 1" în care se preciza că : *„în timpul desfăşurării strategice a armatei misiunea Diviziei 1 infanterie va fi de a asigura flancul stîng şi mai ales spatele şi comunicaţiile Armatei 1 pe frontul de la Cetate şi pînă la Orşova cu mijloacele de care dispune. Divizia va putea fi întărită de Divizia 12 la absolută nevoie şi numai atît timp cît aceasta va rămîne la Strehaia... Atitudinea Diviziei... trebuie să fie energică, dar prudentă, pentru a respinge orice încercări ale inamicului în direcţiunea Armatei 1 fără însă de a obliga armata să se angajeze în direcţiunea diviziei"*.[1] În instrucţiuni se mai atrage atenţia că divizia nu va putea întreprinde alte acţiuni decît cele necesitate de consolidarea situaţiei în zona Orşova—Mehadia şi în vederea ducerii la îndeplinire a misiunii ce i se va încredinţa.

La data de 20 august 1916, Orşova se găsea în stăpînirea inamicului, iar insula Ada-Kaleh sta înfiptă ca o pană în flancul stîng al frontului de luptă al diviziei.

[1] Marele Stat Major, *România în războiul mondial*, vol. I, Documente — Anexe, Bucureşti, 1934, p. 338.

Încercările făcute de trupele noastre în seara de 20 august de a ocupa insula au rămas fără rezultat. Abia spre zorii zilei de 21 august, companiile 6 și 8 din Regimentul 17 Mehedinți reușesc să forțeze Dunărea și să debarce pe Ada-Kaleh. Surprins de acest atac, dușmanul aflat acolo, după o scurtă rezistență, s-a predat. Insula devenea acum un adevărat avanpost al frontului român, un serios pericol pentru vasele inamice de pe Dunăre.

În ziua de 21 august, generalul Dragalina hotărăște continuarea ofensivei pentru eliberarea Orșovei și a înălțimilor ce domină valea Cernei inferioare.

Pentru a masca intențiile trupelor române și pentru a asigura apropierea neobservată a unităților și subunităților de pozițiile inamice, generalul a dispus ca fiecare regiment să împingă înainte plutoane și companii, în scopul de a se realiza o linie de avanposturi pe întregul front al diviziei. Prin acțiuni energice, aceste subunități au reușit să ajungă pînă pe malul de vest al Cernei, pe un front de aproximativ 12 km, cuprins între localitățile Orșova și Bîrza.

Inamicul, preocupat să lichideze capetele de pod realizate de subunitățile române la vest de Cerna, nu a sesizat intențiile trupelor noastre care, în noaptea de 21 spre 22 august, au putut să-și realizeze nestingherite dispozitivul ofensiv. Artileria, adusă din adîncime și instalată pe Alion, în adăposturile cucerite de la vrăjmaș, era în măsură să țină sub tirul ei întregul

sector al diviziei, de la nord de Topleț pînă la Orșova.

La 22 august, în zori, primele salve de artilerie sparg liniștea ce se așternuse pentru un moment pe valea Dunării. Ostașii Diviziei 1 infanterie țîșnesc la atac într-un iureș de nestăvilit. La adăpostul capetelor de pod create de subunitățile din avanposturi, luptătorii români trec Cerna și iau cu asalt pozițiile dușmanului.

În flancul stîng al dispozitivului de luptă al diviziei, după o încleștare scurtă, primele subunități intră în Orșova. Din grădini, din curți, din case, de la încrucișările de străzi, asupra atacatorilor se revarsă o grindină de gloanțe. Inamicul se apără cu înverșunare ; el nu poate rezista însă atacului militarilor noștri. Trupele dușmane sînt silite să părăsească orașul și să se retragă spre vest. Ostașii români le urmăresc pînă dincolo de localitatea eliberată. Rachete luminoase și sunete de trompete anunță ocuparea Jupalnicului. Astfel, sectorul de la sud (Orșova și Jupalnic) precum și ambele maluri ale Cernei, pînă dincolo de Ișalnița, sînt acum în stăpînirea românilor. Spre nord, către flancul drept al sectorului, unitățile diviziei reușesc să elibereze localitățile Covîrnic, Topleț, Bîrza, ajungînd pînă în apropiere de băile Mehadiei. Toate înălțimile ce domină rîul Cerna, de la Mehadia și pînă la Dunăre, au fost smulse prin lupte grele din mîinile dușmanului.

După aceste noi și importante victorii, generalul Dragalina se adresează în felul următor soldaților și ofițerilor: *„U-ați purtat vitejește copii ...Un asemenea neam de viteji nu piere...“* [1].

După eliberarea Orșovei și alungarea inamicului de pe înălțimile ce domină valea Cernei, unitățile Diviziei 1 infanterie au primit ordin să se consolideze pe aliniamentul atins. Perioada de relativă liniște care a urmat a dat răgaz trupelor marii unități să-și organizeze mai bine dispozitivul de apărare și să execute lucrări de asigurare genistică ceva mai ample.

Generalul Dragalina, ca întotdeauna după luptă, inspectează personal unitățile, dă îndrumări și sfaturi comandanților asupra felului cum să-și stabilească apărarea. Ca de obicei, el folosește acest prilej și pentru a discuta cu oamenii. *„...Nu trece niciodată pe lîngă vreo unitate fără să nu schimbe cîteva vorbe cu ofițerii și cu trupa“* — arată în amintirile sale un fost comandant de baterie din Divizia 1 infanterie. [2]

Printre ostașii cu care generalul Dragalina stătea cu deosebită plăcere de vorbă se număra și sergentul Adam Bălan. Român de prin părțile Caransebeșului, oșteanul fusese artilerist în armata austro-ungară. În primele zile ale lunii august 1916, aflînd că va fi pus în situația de a lupta împotriva fraților lui, a trecut de partea

[1] Revista „Eroii neamului“, anul IV, februarie-martie, p. 8.
[2] Revista „Cultul eroilor“, anul IV, iunie, p. 16.

trupelor române — așa cum mai făcuseră și cum aveau să facă mulți, mulți alți ostași români înrolați cu sila în oastea dublei monarhii asupritoare. Strecurîndu-se printre liniile de luptători, pe poteci numai de el știute, sergentul Bălan a reușit să ajungă în dispozitivul forțelor noastre. Auzind că a nimerit chiar la trupele comandate de Dragalina — cunoscut și iubit de întreg Banatul —, refugiatul român a cerut să fie prezentat generalului.

Comandantul a fost mișcat de fapta vrednică de laudă a patriotului bănățean și a hotărît să-l oprească în cadrul comandamentului diviziei pentru funcția, incontestabil necesară și utilă în împrejurările date, de traducător. Dar sergentul Adam Bălan, în pieptul căruia clocotea ura față de dușmanul ce îi ținea în robie familia și frații, a ieșit la raportul generalului, cerîndu-i să-l mute la o baterie de artilerie. Dragalina i-a îndeplinit dorința. Faptele pline de bărbăție ale sergentului Bălan, îndemînarea și pregătirea lui au fost apreciate și elogiate atît de șefii săi nemijlociți, cît și de comandantul diviziei.

O deosebită grijă manifesta generalul Ion Dragalina și față de ostașii și ofițerii internați în spitale. Petrecea multe ceasuri cu ei, le asculta păsurile, încerca să le aline suferințele, îi încuraja.

De-a lungul carierei sale, Dragalina învățase nu numai să comande trupele, ci să și cucerească inimile oamenilor, să și le apropie, astfel ca fiecare soldat, gradat,

subofiţer şi ofiţer să vadă în comandantul lor un adevărat îndrumător şi sfătuitor, un frate mai mare, un părinte.

Datorită tactului său deosebit şi a cunoaşterii adînci a sufletului ostaşului, Dragalina a reuşit, nu rareori, să influenţeze în bine viaţa subordonaţilor săi. Iată un exemplu relatat de un participant la luptele din zona Cerna.

„În cursul luptelor din noaptea de 15 spre 16 august, locotenentul Ion Zaharia, comandantul unei companii, s-a retras fără ordin din faţa inamicului, fapt ce a creat o oarecare panică în sectorul respectiv. Acest fapt a determinat pe comandantul de regiment să-i încheie acte de trimitere în faţa Curţii marţiale.

Fiind informat de această situaţie, generalul Dragalina l-a chemat la el pe ofiţerul în cauză spunîndu-i :

— Curtea marţială te va condamna la moarte prin împuşcare. Ar fi de preferat să nu fi împuşcat de ostaşii dumitale, ci de inamic. Eu îţi încredinţez comanda unei companii, ca la prima bătălie s-o conduci în luptă. E mai bine să-ţi găseşti o moarte de viteaz. Nu eşti de aceeaşi părere ?

— Da, domnule general, îmi voi răscumpăra greşeala.

— Însă eu personal te voi urmări, a adăogat Dragalina.

În luptele care au urmat, locotenentul Ion Zaharia s-a purtat cu adevărat vitejește, mergînd la atac în fruntea subunității.

După luptele care au urmat, prezentîndu-se generalului pentru a-i da «sentința», acesta i-a spus :

— Ți-ai răscumpărat onoarea și viața. Știu că lîngă mine voi avea un viteaz și strîngîndu-i mîna l-a anunțat că i-a încredințat definitiv comanda subunității cu care obținuse nenumărate victorii" [1].

Profitînd de zilele de acalmie care au urmat după eliberarea Orșovei, generalul Dragalina — primind anumite completări pentru divizie — reorganizează întrucîtva grupările de luptă ale marii unități. El hotărăște să creeze pentru trupele din linia întîi două sectoare. Primul, format din Brigada 1 infanterie (cu Regimentele 17 și 57 infanterie, o baterie de artilerie grea de 105 mm, două baterii de artilerie de 75 mm și o baterie de obuziere), urma să ocupe sectorul cuprins între Orșova și Curmătura. Cel de al doilea, constituit din Brigada 2 (cu Regimentul 1 și 31 infanterie, un divizion și o baterie de 63 mm), avea să se stabilească în sectorul Meterezele lui Tudor, vîrful Pedeglava, Dealul Șerpilor, Padeșul, vîrful Cocoșului.

Compania 12 (din Regimentul 57 infanterie) se dispunea în localitatea Balta pentru menținerea legăturii

[1] Colonelul Alexandru Gărdescu, *Luptele de la Cerna*, București, 1929, p. 17.

cu Grupul Jiu, constituit din Divizia 11 infanterie întărită, care acționa în zona cursului mijlociu al Jiului. Brigada 31 infanterie (cu Regimentele 43 și 59 infanterie) rămînea în rezervă generală la Ghelmegioaia, avînd cîte un batalion la Flămînda și respectiv la Turnu Severin.

Regimentul 1 vînători ocupa poziție în zona Bunoaica, iar Regimentul 1 artilerie, la Ghelmegioaia.

Noua grupare a forțelor corespundea pe deplin cerințelor declanșării ofensivei diviziei pe direcția Hațeg—Caransebeș, așa cum prevedea „Instrucțiunea secretă nr. 1" a Armatei 1 din 20 august 1916.

În ziua de 25 august, divizia primește un nou ordin al armatei care precizează: *„Marele Cartier General, avînd în vedere situația generală, ordonă ca ofensiva Armatei 1 să nu înceapă decît în urma unui nou ordin ce va trimite. Pînă la sosirea acelui ordin, grupurile (de acoperire) vor trebui să fie în stare să reziste atacurilor unui inamic superior."* [1]

Noile dispoziții date de Marele Cartier General român erau determinate, pe de o parte, de situația critică ce se crease pe frontul de sud, prin căderea Turtucaiei, iar pe de altă parte de numeroasele concentrări de forțe realizate de inamic pe frontul de nord-vest. Această schimbare a situației de ansamblu a determinat conducerea superioară a armatei române să amîne

[1] Marele Stat Major, *op. cit.*, Documente — Anexe, p. 342.

ofensiva din Transilvania şi să ordone trupelor aflate pe acest front să se consolideze pe aliniamentele atinse. Pentru o perioadă de timp, sectorul Grupului Cerna devine — cu unele excepţii — relativ liniştit.

Folosind această situaţie, Armata 1 dă dispoziţii, la 29 august, ca unităţile Diviziei 1 infanterie care făceau acoperirea Dunării între Hinova şi Cetate să treacă sub ordinele Diviziei 20 infanterie. Zece zile mai tîrziu, la 7 septembrie, armata a luat de la Divizia 1 încă şase batalioane, pe care le-au pus la dispoziţia Diviziei 11, în vederea contraatacului pe care această mare unitate urma să-l dea în zilele de 12—14 septembrie în sectorul Jiu.

În a doua decadă a lunii septembrie, inamicul din sectorul Grupului Cerna începe să devină mai activ. În noaptea de 13 spre 14 septembrie, el atacă cu forţe puternice trupele române aflate în avanposturi. Subunităţile noastre sînt nevoite să se retragă, şi duşmanul reuşeşte să pună stăpînire pe Dealul Moşului. Trei monitoare sprijină de pe Dunăre atacul forţelor inamice, ţinînd sub tirul artileriei lor trupele române de la Orşova şi de pe înălţimile Alion şi Ozoina.

Dar riposta forţelor noastre nu întîrzie să se producă. Către ora 4 dimineaţa, trei companii de infanterie ocolesc Dealul Moşului pe la nord şi — printr-o manevră iscusită — cad în flancul şi spatele elementelor duşmane pătrunse în dispozitiv. Vrăjmaşul este aruncat

înapoi în pozițiile sale de plecare și Dealul Moșului trece din nou în mîna românilor.

De la ofițerii capturați, generalul Dragalina află că dușmanul pregătește o puternică acțiune ofensivă în scopul de a recuceri pozițiile pierdute. Lovitura principală urmează să se dea pe direcția Orșova. Înfrîngerea suferită de inamic în ziua de 14 septembrie nu a făcut decît să întîrzie cu cîteva zile declanșarea ofensivei proiectate.

La 16 septembrie, Divizia 1 infanterie primește ordin de la armată să pună Regimentul 57 infanterie la dispoziția Corpului 1 armată, pentru ca acesta să poată face față ofensivei inamice din sectorul Olt. Chiar în ziua de 16 septembrie, unitatea respectivă este înlocuită cu o subunitate din rezervă, pentru ca spre seară regimentul să se poată pune în marș spre Olt.

În acest timp, în sectorul Diviziei 1 infanterie, inamicul — care primise între timp întăriri — face pregătiri intense în vederea dezlănțuirii ofensivei.

Dușmanul dispunea acum în fața pozițiilor noastre de o forță de tăria a 8 batalioane de infanterie, 5 companii de jandarmi și lucrători militari, 3 plutoane de cavalerie și 5 baterii de artilerie.

Aceste forțe erau constituite într-un grup, comandat de colonelul Szivo. Acțiunea trupelor inamice era sprijinită de 9 nave fluviale, printre care un monitor și două vase de patrulare.

Inamicul, informat asupra reducerii forțelor Diviziei 1 infanterie, considera că sosise momentul pentru dezlănțuirea cu succes a ofensivei preconizate. Și într-adevăr, în dimineața zilei de 18 septembrie, la ora 7, forțele dușmanului pornesc la ofensivă, pe un front de circa 15 kilometri, care se întindea de la Vîrful Cocoșului pînă la Orșova. Acțiunea a fost precedată de un puternic bombardament de artilerie.

În sectorul Brigăzii 2 infanterie, după o crîncenă încleștare, batalionul 1 din Regimentul 1 infanterie este obligat să se retragă. Satele Bîrza și Topleț sînt ocupate.

Situația devine repede destul de critică și în sectorul Brigăzii 1 infanterie care, atacată cu forțe puternice de infanterie, susținute cu foc de artilerie de pe uscat și de pe navele aflate pe Dunăre, este nevoită să cedeze teren. Dușmanul ocupă jumătatea de vest a Orașului Orșova ; compania care apără Jupalnicul este nevoită și ea să se retragă.

În fața acestei situații, generalul Dragalina ia numaidecît măsuri pentru lichidarea pătrunderii inamicului. El dă dispoziții ca întreaga artilerie de pe înălțimile Alion și Ozoina să execute un baraj puternic în fața dușmanului care înaintează. Generalul hotărăște, în același timp, să constituie în sectorul Brigăzii 2 infanterie o grupare de contraatac, de valoarea a patru companii și jumătate. Această grupare a executat imediat un contraatac izbutit.

După o înfruntare aprigă, în care se ajunge la lupta corp la corp, vrăjmaşul pătruns în poziţii este pus pe fugă. Satele Bîrza şi Topleţ intră din nou în stăpînirea trupelor române. Duşmanul este fugărit pînă dincolo de valea Işalniţa. Inamicul este lovit puternic şi în sectorul Brigăzii 1.

După 7 ore de lupte, el este aruncat afară din Oraşul Orşova ; ai noştri iau cu această ocazie 120 de prizonieri.

Două zile mai tîrziu, la 20 septembrie, după o anumită linişte cînd inamicul era convins că trupele române nu vor putea întreprinde deocamdată noi acţiuni, generalul Dragalina hotărăşte să dea un atac puternic, în sectorul Brigăzii 1 infanterie, cu scopul de a împinge cît mai departe de Orşova liniile de luptă duşmane.

În atacul proiectat, el punea mare bază pe realizarea surprinderii. De aceea comandantul ia măsuri stricte ca subunităţile Regimentului 17 Mehedinţi să realizeze dispozitivul de luptă în noaptea de 20 spre 21 septembrie, în cel mai mare secret.

În dimineaţa de 21 septembrie, către ora 4, subunităţile regimentului încep să se apropie neobservate de poziţiile inamice, folosind cu dibăcie acoperirile de teren. Ajunşi în faţa tranşeelor duşmane, ostaşii români năvălesc asupra vrăjmaşului care, după cum au relatat ostaşii după luptă, „dormea fără grijă". Luaţi pe neaşteptate, buimăciţi de somn, soldaţii adversarului intră în panică şi o iau la sănătoasa, părăsind tranşeele,

armamentul şi chiar echipamentul. Militarii români îi urmăresc pînă dincolo de Orjadin, capturînd 4 ofiţeri, 208 soldaţi şi diferite materiale de război.

În urma acestui atac, toate poziţiile duşmane aflate lîngă Dunăre intră în stăpînirea trupelor Diviziei 1 infanterie. Prin aceasta, misiunea Grupului Cerna era îndeplinită. Tunurile româneşti ţineau acum sub bătaia lor valea Dunării în zona Orşova. Navele de luptă şi de transport duşmane nu mai puteau pătrunde către răsărit spre a acţiona asupra trupelor române de pe linia Dunării sau pentru a aproviziona trupele inamice aflate la sud de fluviu.

Pierderile inamicului au fost deosebit de mari. Numai în perioada de la 18—22 septembrie, trupele noastre au capturat 6 ofiţeri şi aproape 400 de ostaşi. Cifra morţilor lăsaţi de inamic pe cîmpul de luptă a întrecut cu mult numărul ostaşilor români căzuţi.

Evocînd faptele de arme ale militarilor de sub comanda generalului Dragalina, nu putem să nu încercăm un sentiment de mîndrie pentru vitejia şi eroismul înaintaşilor noştri care au făcut zid cu piepturile lor în faţa duşmanului şi aici la Cerna, ca în multe alte locuri intrate în istorie.

Succesul obţinut de trupele Diviziei 1 infanterie în aceste lupte consolida frontul de apărare al marii unităţi în zona Orşova — valea inferioară a Cernei.

Cu totul alta era situaţia la flancul drept al sectorului diviziei, unde, la o eventuală retragere a Grupului

Jiu — ceea ce de altfel era de aşteptat — marea unitate risca să rămînă cu flancul descoperit.
Pentru a nu fi surprins de inamic, generalul Dragalina constituie din forţele pe care le avea la dispoziţie, un detaşament la Baia de Aramă, de tăria unui batalion, sub comanda locotenent-colonelului Dejoianu.
Misiunea detaşamentului era de a supraveghea sectorul aflat la flancul drept al diviziei între pichetele Scocu şi Sulița. Profitînd de faptul că a primit unele întăriri, generalul român şi-a creat şi o rezervă de divizie, de tăria a două batalioane, pe care a dispus-o pe Dealul Baldovin. În această situaţie forţele române de la Cerna puteau face faţă cu succes misiunilor primite.
În ziua de 22 septembrie situaţia de la vecinul din dreapta a afectat în rău şi pe cea a marii unităţi comandate de Dragalina. Anume în sectorul Grupului Jiu inamicul reuşise să ocupe o serie de înălţimi dominante din teren, precum şi gura trecătorii Vulcan (Buliga) şi a defileului Jiului (Surduc). Dată fiind importanţa menţinerii acestor puncte, trupele române au dezlănţuit lupte violente pentru a reintra în stăpînirea lor.
Nemaiavînd forţe disponibile spre a le pune la dispoziţia Diviziei 11 infanterie, Armata 1 dă ordin generalului Dragalina să trimită neîntîrziat în sprijinul trupelor române de la Jiu un batalion de infanterie şi o baterie de artilerie.
Deoarece Detaşamentul Dejoianu, aflat la Baia de Aramă, era cel mai apropiat de locul indicat, genera-

lul trimite acest batalion în sprijinul Diviziei 11 infanterie. În situaţia creată, flancul drept al Diviziei 1 infanterie rămîne din nou descoperit. La 29 septembrie, din ordinul Armatei 1, sectorul diviziei comandate de generalul Dragalina se extinde de la Muntele Oslea pînă la Hinova. Deoarece ordinul armatei mai cerea diviziei să constituie un nou detaşament şi să-l amplaseze în zona Baia de Aramă, pentru a se asigura flancul drept al marii unităţi şi a se menţine legătura cu Divizia 11 infanterie de la Jiu, generalul Dragalina s-a văzut în situaţia de a nu mai avea nici el forţe suficiente. Din această cauză, el raportează imediat armatei situaţia de fapt. Cu cele nouă batalioane care îi mai rămăseseră trebuia să apere un front de 70 de kilometri. Pentru a face faţă cu succes misiunii pe care o avea şi pentru a constitui, în acelaşi timp, o rezervă de divizie, la care nu putea renunţa, mai ales în această situaţie, Dragalina adoptă singura soluţie în măsură să răspundă situaţiei : organizează apărarea pe puncte de sprijin.

În acest scop el dispune forţele principale ale diviziei în porţiunile de teren dominante şi în poziţiile „cheie" ale apărării. Din aceste puncte, foarte bine alese, legate între ele printr-un sistem de tranşee, trupele marii unităţi erau în măsură să execute în cazul unei ofensive inamice manevre de foc şi de forţe pe direcţiile cele mai ameninţate.

În ziua de 30 septembrie lucrările de organizare a primei poziții de apărare erau aproape terminate. Generalul Dragalina, preocupat să dea o cît mai mare stabilitate apărării, dispune să se organizeze în adîncime o nouă poziție pe aliniamentul Cireşu Bunoaica—Plaiul Lung—Dealul Duhovna, apoi pe malul stîng al rîului Bahna, pînă la Dunăre.

Lucrările de creare a noii poziții sînt executate de trupele din eşalonul doi al batalioanelor din prima linie şi de cele din rezerva diviziei.

Măsurile luate pentru organizarea apărării în sectorul Diviziei 1 infanterie dovedesc încă o dată marea capacitate organizatorică şi militară a acestui comandant. Ele s-au dovedit bine venite.

Chiar în seara de 30 septembrie un ordin al armatei cere diviziei *„să reziste cu orice preț pe pozițiile ocupate, cel puțin 15 zile"*. [1] În vederea îndeplinirii acestei misiuni, armata punea la dispoziția Diviziei 1 infanterie, printre altele, cinci secții de mitraliere, iar Divizia 11 urma să înapoieze Grupului Cerna trupele de întărire primite de la acesta. [2]

Între 1 şi 10 octombrie, în sectorul Grupului Cerna situația rămîne neschimbată. Acțiunile, duse mai ales în scop de cercetare, nu modifică linia frontului ; ele pro-

[1] Marele Stat Major, *România în războiul mondial*, vol. II, p. 832.
[2] *Ibidem*.

cură însă date prețioase pentru comandantul diviziei române. Din aceste date Dragalina constată că trupele inamice din sectorul său au fost întărite cu încă un batalion de infanterie care a fost instalat în poziție între Dunăre și Grindu. Punctul de comandă al subunității respective se găsea la Ogradina. Ziua, soldații dușmani stăteau în repaus, iar noaptea executau lucrări de apărare pe Dealul Meje și Sue-Moșu.

Între timp inamicul a înlocuit complet trupele din fața sectorului Grupului Cerna, aducînd încă trei batalioane din Regimentele 25 și 26.

În dimineața zilei de 10 octombrie inamicul declanșează o puternică ofensivă pe tot frontul Armatei 1 române.

În sectorul Grupului Cerna presiunea se exercită mai ales în zona Orșova, unde vrăjmașul a dezlănțuit un atac puternic susținut de un violent foc de artilerie și mitraliere. Deși militarii români luptă cu eroism, în cele din urmă, copleșiți de superioritatea numerică a inamicului, sînt nevoiți să cedeze teren.

Printr-o serie de măsuri juste și oportune generalul Dragalina reușește, într-o primă fază, să oprească înaintarea dușmanului. El ordonă, apoi, să se execute cu subunitățile din rezervă un puternic contraatac îndreptat asupra flancului trupelor austro-ungare pătrunse în pozițiile noastre. Impetuozitatea contraatacului român îi pune în derută pe dușmani. Inamicul începe să șovăie, apoi intră în panică. Un mare număr de duș-

mani fac calea întoarsă spre poziţiile lor. Ofiţerii îi ameninţă cu pistolul, dar teama de baioneta română, care nu cruţă, e mai puternică. Trupele române înaintează cu hotărîre şi elan şi fugăresc pe vrăjmaş spre vest, pînă dincolo de poziţiile ocupate de el iniţial.

Generalul Dragalina care se afla pe poziţiile artileriei conduce nemijlocit lupta. Ostaşii şi ofiţerii îi execută ordinele precis. Curînd un strigăt puternic de „ura" acoperă valea Cernei şi se pierde în valurile Dunării. Atunci, pe faţa tuturor luptătorilor noştri se citeşte satisfacţia victoriei asupra duşmanului.

În tumultul acestei bucurii, Dragalina le spune ostaşilor în mijlocul cărora se găsea : *„Bravo voinicilor, mi-i bătură̦ţi de le-au mers fulgii !"* [1].

La sfîrşitul acestei zile de crîncenă încleştare o nouă pagină glorioasă se adăuga la istoricul luptelor purtate de soldaţii şi ofiţerii acestei divizii, în frunte cu comandantul lor.

După bătălia din 10 octombrie, luptele n-au încetat cu totul în sectorul Grupului Cerna, dar vitezele trupe conduse de generalul Ion Dragalina au ştiut să ţină piept cu tărie atacurilor duşmanului mult superior din punct de vedere numeric.

Vitejia acestor trupe a fost recunoscută chiar de către inamic. *„Toate acestea* — scria corespondentul militar

[1] Ziarul „Epoca", anul I, seria a 3-a. nr. 39 din 28 octombrie, 1918.

al ziarului „Norddeutsche Allgemeine Zeitung" în legătură cu luptele Grupului Cerna — *nu ne pot împiedica să nu recunoaştem, deopotrivă cu cei mai buni militari ai noştri, că purtarea românilor la Orşova şi în general a întregii armate româneşti din 1916 merită toată admiraţia, chiar în comparaţie cu ceilalţi aliaţi ai lor. Cine are cultul steagului şi credinţa nestrămutată în el, va trebui în definitiv să recunoască şi inamicului ce i se cuvine*". [1]

În dimineaţa zilei de 11 octombrie, generalul Dragalina primeşte ordin să se prezinte de urgenţă la comandamentul Armatei 1. Abia sosit la Craiova, i se aduce la cunoştinţă că, potrivit ordinului Marelui Cartier General român, a fost numit în funcţia de comandant al Armatei 1 române.

Astfel, generalul de brigadă Ion Dragalina, care însufleţise şi condusese cu atîta dibăcie luptele eroilor de la Cerna, urca o nouă treaptă de comandă.

Promovare semnificativă — direct de la divizie la armată. Plecînd de la comanda Diviziei 1 infanterie, el lăsa în urmă o mare unitate călită în luptă, un corp de elită al armatei române, la făurirea căruia contribuise într-o foarte mare măsură.

[1] Citat de Constantin Kiriţescu, *Istoria războiului pentru întregirea României*, vol. II, p. 177.

ÎN FRUNTEA EROILOR DE LA JIU

În perioada de la 1 la 10 octombrie — cît a durat bătălia pentru trecătorile Carpaţilor — duşmanul a suferit înfrîngeri peste tot : în văile Trotuşului şi Oituzului, în valea Buzăului, în trecătoarea Predealului, pe drumul Branului, de o parte şi de alta a trecătorii Cîinenilor — pretutindeni trupele vrăjmaşe s-au lovit de dîrza rezistenţă a românilor care îşi apărau cu fermitate pămîntul ţării.

Numai prin trecătoarea Jiului nu încercase vrăjmaşul să pătrundă prin Carpaţi ; îl făcuse să şovăie prea marea depărtare la care se afla această trecătoare de capitala ţării — obiectivul său principal. Acum generalul Falkenhayn, comandantul trupelor germane şi austro-ungare de pe acest front, a hotărît să-şi croiască drum spre inima României şi prin această poartă a Carpaţilor. În acest scop el a luat măsuri pentru concentrarea unor importante forţe în zona cursului superior al Jiului. Două divizii de infanterie, alte două de

cavalerie, două batalioane de ciclişti şi unul de vînători alpini formau grupul principal, pus sub comanda generalului von Kneussl, avînd misiunea să înfrîngă rezistenţa românilor şi să deschidă drum forţelor inamice la sud de munţi.

Declanşarea ofensivei era stabilită pentru ziua de 10 octombrie. Se stabilise ca lovirea poziţiilor de apărare româneşti să fie executată de către trupele Diviziilor 11 şi 301 infanterie şi 6 cavalerie, restul trupelor — în marş spre Petroşeni — urmînd să fie introduse ulterior în luptă, în scopul dezvoltării succesului obţinut. Trupele Armatei 1 române care aveau ca sarcină apărarea sectorului Jiu — slăbite în urma luptelor anterioare — se aflau în curs de regrupare.

În dimineaţa zilei de 10 octombrie, inamicul dezlănţuie ofensiva. O parte din forţele sale atacă de front trupele române care apără trecătorile Vulcan şi Lainici, iar restul înaintează pe drumurile şi potecile laterale pentru a traversa munţii şi a-şi croi drum spre cîmpiile Olteniei.

Cu toată dîrzenia şi spiritul de sacrificiu de care dau dovadă şi aici ostaşii români, ei nu pot opri înaintarea duşmanului, mult superior numericeşte.

În dimineaţa zilei următoare, pasul Vulcan şi înălţimile peste care trecea linia frontierei de atunci intră în stăpînirea inamicului care depune toate eforturile spre a-şi deschide drumul spre sud. Situaţia devenise deosebit de gravă pentru trupele Armatei 1 române.

Tocmai în aceste momente de extremă gravitate înaltul comandament român încredinţează generalului Dragalina comanda Armatei 1 apreciind că, în situaţia dată, el era omul cel mai indicat să facă faţă primejdiei.

Succesele obţinute de trupele Diviziei 1 infanterie la Cerna îi creaseră lui Dragalina o mare popularitate în rîndul ostaşilor şi ofiţerilor Armatei 1. De aceea vestea numirii lui în funcţia de comandant al armatei a fost primită cu bucurie în toate diviziile componente.

Sosit la Craiova, la punctul de comandă al Armatei 1, generalul Dragalina preia numaidecît conducerea şi, după un scurt schimb de păreri cu fostul comandant, cere statului major să-l informeze asupra situaţiei armatei. I se arată că, copleşite de superioritatea numerică şi tehnică a inamicului, trupele Armatei 1, deşi luptă cu eroism, sînt nevoite să cedeze poziţie după poziţie. Dragalina înţelege că cerinţa principală şi imediată a momentului era menţinerea cu orice preţ a trupelor armatei pe aliniamentele actuale, opunerea unei rezistenţe disperate pentru stăvilirea ofensivei germane.

„Ofiţeri şi soldaţi ai Armatei 1 române. — li se adresează Dragalina prin ordinul de zi nr. 35 din 11 octombrie 1916 —, *din acest moment am luat comanda armatei şi cer imperios de la toţi, de la general la soldat, în primul rînd vă cer apărarea cu viaţa a sfîntului pămînt al ţării noastre, apărarea vetrei strămoşeşti, a ogo-*

rului şi a cinstei numelui de român. Cer de la toţi cea mai deplină ascultare şi cea mai strictă executare a ordinelor". [1]

În acest ordin — care urma să se citească trupelor de către comandanţii de batalioane în trei zile consecutiv — Dragalina insista asupra nevoii opririi trupelor duşmane în zona muntoasă, deoarece o bătălie în cîmp deschis, împotriva unui inamic superior din punct de vedere numeric şi tehnic şi mai mobil decît trupele noastre, ar fi avut puţini sorţi de izbîndă.

În ziua de 11 octombrie 1916, generalul Dragalina face cunoscută Marelui Cartier General român hotărîrea sa pentru zăgăzuirea ofensivei germane. Hotărîrea prevedea executarea unei contralovituri, acţionîndu-se astfel : o lovitură de front cu forţele Diviziei 11 infanterie ; o acţiune asupra flancului drept (descoperit) al inamicului, cu trupele Detaşamentului Dejoianu ; o acţiune asupra flancului stîng al duşmanului cu trupele Brigăzii 21 mixte. Armata urma să-şi constituie o rezervă din trupe luate de la unităţile din sectoarele neangajate.

Hotărîrea fiind considerată corespunzătoare, este aprobată de Marele Cartier General. În consecinţă, statul major al armatei dă imediat trupelor dispoziţii de executare.

[1] Marele Stat Major, *România în războiul mondial 1916—1919*, vol. III, p. 849.

Data declanşării contraloviturii Armatei 1 a fost fixată pentru ziua de 14 octombrie. Pînă atunci trupele trebuiau să execute regrupările necesare şi să se consolideze pe aliniamentele atinse.

Pentru a se orienta asupra situaţiei reale a unităţilor armatei, generalul Dragalina pleacă pe linia frontului. În dimineaţa de 12 octombrie el soseşte la Horezu, la punctul de comandă al Grupului Jiu, constituit în principal aşa cum s-a văzut, din unităţile Diviziei 11 infanterie.

Aci Dragalina este informat asupra dispozitivului de luptă şi asupra măsurilor luate în sectorul Jiu. El îşi dă seama că *„situaţia de la Jiu este grea, dar nu disperată; că trebuie rezistat energic pe poziţiile ocupate şi că nu e voie a se da un pas înapoi"*.[1] După ce dă o serie de îndrumări comandantului Grupului Jiu, generalul Dragalina porneşte mai departe spre Bumbeşti, însoţit de maiorul Constantin Miltiade şi de colonelul Toma Dumitrescu.

La Bumbeşti generalul Ion Dragalina, cu graiul lui blînd, prietenos, dar adînc pătruns de simţul datoriei şi al răspunderii, vorbeşte ostaşilor despre îndatoririle lor faţă de ţară, faţă de cei lăsaţi acasă, despre vitejia şi eroismul strămoşesc. Dragalina îşi încheie cuvîntarea cu aceste cuvinte, adresate ofiţerilor: *„Luaţi soldaţii,*

[1]. Generalul Ion Anastasiu, *O pagină din războiul nostru. Luptele de la Jiu*, Bucureşti, 1936, p. 15.

căci ei sînt copiii cinstiți ai neamului și mergeți să apărați cu sacrificiul vieții glia patriei străbune". [1]

Trecînd prin sectorul Grupului Jiu, Dragalina stă de vorbă cu soldații, cu ofițerii, dă indicații asupra modului de acțiune al trupelor, asupra măsurilor ce trebuie luate pentru a stăvili ofensiva inamică. Mergînd pe linia frontului, el ajunge pînă dincolo de defileul Jiului, la mănăstirea Lainici. Aici analizează, împreună cu comandantul sectorului, ce măsuri să se ia pentru păstrarea aliniamentului atins, precum și direcțiile pe care urmează să acționeze unitățile în cadrul contraloviturii plănuite de Armata 1 română.

Între timp generalul Dragalina este informat că inamicul a interceptat comunicațiile de la sud de Lainici, pe care le ține sub foc. Drumul înapoi către pozițiile române din centrul dispozitivului era închis. Pentru a ieși din această situație, pentru generalul Dragalina nu existau decît două soluții : sau să rămînă pe loc, și în cazul acesta, fiind izolat de restul trupelor, să nu-și poată exercita activitatea de comandă ; sau să caute să-și croiască drum spre înapoi, înfruntînd cu îndrăzneală gloanțele dușmane. Generalul se hotărăște pentru această din urmă soluție. Cum locul generalului în mașină se afla în partea din care veneau gloanțele vrăjmașe, colonelul Dumitrescu insistă : „*Vă rog, dom-*

[1] Revista „România eroică", nr. 11—12, decembrie, 1929, p. 25.

nule general să luați locul din stînga". „Nu, îmi păstrez locul de onoare și în pericol".

Astfel, înfruntînd primejdia, generalul pornește spre ieșirea din defileu. Apropiindu-se de punctul interceptat de inamic — aflat cam la jumătatea drumului dintre Lainici și Bumbești — generalul Dragalina ordonă șoferului să mărească viteza. Prin ploaia de gloanțe, mașina își taie drum. Plumbii lovesc în capotă, în caroserie, dar automobilul nu-și încetinește goana. Ceilalți scapă nevătămați, dar generalul Dragalina este rănit la brațul drept și la umăr.*

La Gura Sadului, unde se afla un post de prim-ajutor, i se dau rănitului primele îngrijiri, apoi este transportat la Tîrgu Jiu, unde i se reface pansamentul, în așteptarea automotorului cu care trebuia să ajungă la Craiova.

În orășelul Tîrgu Jiu, înfiorat de spaima invaziei germane, vestea rănirii generalului Dragalina circulă din casă în casă. Această veste întărește ura locuitorilor — ca și pe cea a ostașilor — față de dușman, le spo-

* În lucrările apărute pînă acum și în documentele studiate sînt exprimate păreri diferite în legătură cu rănirea generalului Dragalina. Unii afirmă că el a fost împușcat în brațul stîng ; alții vorbesc de brațul drept. Din controlarea uniformei (aflată la Muzeul militar central) cu care era îmbrăcat generalul Dragalina în acel moment, rezultă clar că el a fost rănit la brațul și umărul drept. (vezi lucrarea „General Ion Dragalina, eroul de la Cerna și Jiu, văzut de contemporanii săi", Lugoj, 1931).

reşte hotărîrea de a lupta cu dîrzenie pentru nimicirea acestuia.

În aceeaşi zi, Ion Dragalina este evacuat la spitalul din Craiova.

Cu toată gravitatea rănilor, cu toate protestele medicilor, Dragalina pretinde şefului său de stat major să-l ţină tot timpul la curent cu situaţia de pe front. *„Viaţa ţării e mai scumpă ca a mea"*, spune el celor care stăruie să-şi cruţe forţele ca să poată rezista bolii. Adresîndu-se medicului, Dragalina grăi :

„— Dar ia spune doctore, cum aş putea fi vindecat mai repede pentru a mă întoarce în luptă, păstrîndu-mi braţul sau tăindu-mi-l ?

— Prin amputarea braţului vindecarea ar fi mai grabnică.

— Ei bine, taie-l doctore, o să-mi ajungă şi un singur braţ". [1]

Deşi aflat într-o stare din ce în ce mai gravă, generalul Ion Dragalina refuză să fie evacuat, cerînd să rămînă la Craiova, unde era comandamentul armatei, pentru a putea urmări îndeaproape luptele trupelor sale. O telegramă a Marelui Cartier General român ordonă ca generalul Dragalina să fie transportat de urgenţă la Bucureşti spre a i se da îngrijirile necesare, dar, datorită

[1] *Generalul Ion A. Dragalina, eroul de la Cerna şi Jiu, văzut de contemporanii săi,* Lugoj, 1931, p. 5, 8.

întîrzierii trenului care trebuia să-l transporte, el ajunge în București abia în seara zilei de 13 octombrie.
Aici se efectuează amputarea brațului. După intervenția chirurgicală starea bolnavului dă speranțe că viața sa va putea fi salvată. Dragalina așteaptă cu nerăbdare ziua cînd va putea părăsi patul de spital pentru a se întoarce pe front. *„Mai am un braț pe care-l pun la dispoziția țării"*, spunea el prietenilor care-l vizitau. [1]
Între timp, continuă să se intereseze îndeaproape de situația de pe front. Urmărește cu încordare desfășurarea acțiunilor militare.
Ce se petrecea în această vreme pe frontul Armatei 1 ? În dimineața zilei de 14 octombrie, ora 10, Armata 1 declanșează contralovitura concepută de generalul Ion Dragalina și organizată conform îndrumărilor date de el statului major al armatei și trupelor subordonate.
Inamicul aflat în înaintare este lovit concomitent în față și în flancuri. Artileria română, instalată pe dealurile de la est de Jiu, trimite potop de foc asupra dușmanului pe tot frontul dintre Vădeni și Turcinești (circa 10 km nord-est Tîrgu Jiu).
Infanteria noastră pornește din tranșee într-un contraatac vijelios. Dinspre est, de peste Jiu și dinspre sud, de-a lungul rîului, soldații români atacă cu înverșu-

[1] Din articolul generalului Constantin Miltiade, scris pentru revista „România militară", nepublicat, aflat în posesia colonelului în rezervă Virgil Dragalina.

nare. Valuri, valuri de luptători se aruncă asupra trupelor dușmane.

Către ora 16, la centrul dispozitivului de luptă, românii reiau satul Turcinești. Trupele germane, înfrînte, se retrag spre Sîmbotin și Schela (nord Turcinești), lăsînd în mîinile românilor numeroși prizonieri și o mare cantitate de armament.

La extrema dreaptă a frontului, trupele Diviziei 11 infanterie aruncă la vest de rîul Jiu unitățile dușmane. Românii pun stăpînire printr-un atac vijelios pe satele Sîmbotin și Porceni, azvîrlind vrăjmașul înspre munți.

La flancul stîng, trupele Detașamentului Dejoianu, deși obosite după executarea unui marș lung și greu, ocupă un dispozitiv de luptă între Peștișani și Brădiceni (20 km nord-est Baia de Aramă). În dimineața zilei de 14 octombrie, acest detașament pornește la atac împotriva Diviziei 301 austro-ungare. Inamicul, sub presiunea trupelor noastre, începe să cedeze, transformînd în scurt timp retragerea în fugă. Detașamentul continuă urmărirea și eliberează satele Dobrița, Vălari, Rasovița și Ursăței (nord-est Brădiceni). Sînt făcuți numeroși prizonieri și se capturează o însemnată cantitate de armament, mai ales mitraliere.

Inamicul, înfrînt și în alte sectoare ale frontului, se retrage spre munți.

Ploaia rece și deasă care începe să cadă spre seară îngreuiază retragerea dușmanului. Trupele acestuia, urmărite îndeaproape de români, își părăsesc pozițiile și armamentul greu și își aruncă materialele de război pentru a putea să-și iuțească fuga.

În timp ce pe întregul front ostașii români urmăresc pe fugari, o coloană inamică de tăria unei companii și jumătate, strecurîndu-se pe șoseaua Rasovița—Tîrgu Jiu, se apropie de oraș cu intenția de a-l ocupa. Ocuparea Tîrgu Jiului de către inamic ar fi prezentat o mare primejdie pentru frontul român, deoarece ar fi dat posibilitate dușmanului să lovească din spate trupele noastre.

Vestea apropierii vrăjmașului de podul de la marginea localității face repede ocolul orașului. Bătrîni, copii și femei părăsesc casele și se îndreaptă spre locul primejdiei. O mînă de milițieni (ostași de contingente bătrîne) din serviciul public și un grup de elevi apucă armele răniților care se aflau în spitale și pornesc să întîmpine pe dușman. Curajoșii apărători, înșirați de-a lungul digului, trag spre malul opus, unde au apărut cotropitorii. Surprinși de această rezistență neașteptată, soldații germani se opresc și iau dispozitiv de luptă.

O încercare a vrăjmașilor de a trece rîul mai jos de pod e zădărnicită de apărătorii ascunși în zăvoaie. Dușmanul nu poate face nici un pas fără să fie observat și lovit. Cu un ultim efort inamicul încearcă

printr-un nou atac să pună stăpînire pe pod, dar un grup de apărători îi barează calea. Printre ei se află o fetişcană ce mînuieşte puşca de parcă ar fi un soldat : este Ecaterina Teodoroiu. Ajutase pînă atunci la evacuarea răniţilor şi se avîntă acum în luptă în primele rînduri. Fapta ei plină de vitejie avea să-i adauge la numele purtat pînă atunci şi pe acela de „eroina de la Jiu".

Încurajate de succes, femeile vin pînă în linia luptătorilor şi evacuează, sub focul inamic, răniţii spre spitale. Sînt ajutate de bătrîni şi de copii, amestecaţi şi ei în vîltoarea luptei. Se întîlneau astfel pe podul de peste Jiu două generaţii — una ce îşi aştepta apusul, alta în pragul vieţii — ca să-şi predea una alteia steagul luptei pentru apărarea pămîntului ţării. Acest schimb de ştafetă se împlinea în focul luptei pentru apărarea oraşului, pentru păstrarea gliei strămoşeşti.

În scurt timp apărătorilor li se adaugă forţe noi : răniţii din spitale iau armele şi intră în foc.

Nu peste mult timp în zonă soseşte o companie din Regimentul 59 infanterie, care atacă pe duşman şi-l pune pe fugă.

Ziua de 14 octombrie, în care trupele Armatei 1 obţinuseră succese pe tot frontul, era preludiul marii victorii de la Jiu.

Continuînd lupta în zilele următoare, trupele Armatei 1 lovesc neîncetat pe vrăjmaş şi-l alungă din poziţie în poziţie.

Bătălia este definitiv pierdută de dușman. Gonit din urmă de trupele române, biciuit de ploaie și de vînt, inamicul începe o retragere generală în sectorul Jiu, retragere transformată în curînd în fugă.

Crîncena încleștare cu dușmanul la Jiu era — alături de cea de la Oituz — a doua mare bătălie pe care românii o cîștigau împotriva unui adversar puternic și cu experiență de război.

De pe patul său de suferință, generalul Dragalina urmărise cu încordare desfășurarea luptelor.

În semn de apreciere pentru activitatea sa militară, desfășurată neobosit de-a lungul a trei decenii și pentru modul cum a condus — în prima etapă a campaniei anului 1916 — acțiunile marilor unități comandate de el, generalul Ion Dragalina a fost distins cu cea mai înaltă decorație de război, ordinul „Mihai Viteazul".

După cîteva zile liniștite, în care situația bolnavului îndreptățea toate speranțele, în după-amiaza zilei de 20 octombrie starea sănătății sale se înrăutățește brusc: se declanșase septicemia.

Se fac toate încercările pentru a-l salva, dar nimic nu-i mai poate ajuta. Ceas de ceas, la căpătîiul său, medicii și prietenii apropiați îi veghează sfîrșitul. La 24 octombrie 1916, după patru zile de suferință, generalul Ion Dragalina închide ochii pentru totdeauna.

Prin moartea sa, armata română pierdea pe unul dintre cei mai valoroși și încercați comandanți de mari unități ai ei. El era, după David Praporgescu, al doi-

lea general al armatei române căzut pe cîmpul de onoare.

Generalul de brigadă Ion Dragalina își făcuse pe deplin datoria ca militar și ca patriot. El nu a rămas o clipă departe de frămîntările frontului, pentru că în sufletul său sălășluia nu numai sentimentul datoriei ostășești dar și suferințele poporului său greu încercat. La 26 octombrie 1916, generalul Ion Dragalina, eroul de la Cerna și Jiu, este înmormîntat, făcîndu-i-se funeraliile naționale, la cimitirul militar Belu din București. În semn de omagiu și ultim salut din partea acelora pe care îi comandase, carul mortuar a fost însoțit de reprezentanți ai trupelor de la Cerna și Jiu.

Nicolae Iorga, marele istoric român, spunea cu acest prilej : *„...Astăzi Bucureștii văd trecînd convoiul aceluia care în zvonul ușuratic de ieri al marelui oraș era unul din muncitorii cei mai harnici și mai bucuroși pentru binele patriei și izbăvirea neamului. Cu pietate fiecare va privi ultimul lui drum între noi. Căci lacrimile le-am isprăvit. Dar mîine, cînd Banatul lui părintesc va fi carne din trupul Românici biruitoare, cînd departe în Caransebeș va flutura steagul sub care și-a vărsat sîngele, vom ridica pe locul unde el a fost dăruit neamului, statuie de bronz întru pomenirea curatei figuri de erou, care se ascunde acum vederilor noastre".* [1]

[1] Ziarul „Viitorul" din 27 octombrie 1916.

După terminarea războiului cetățenii din orașul Lugoj, manifestîndu-și dragostea și prețuirea lor față de eroul de la Cerna și Jiu, i-au înălțat în centrul orașului lor o statuie pe al cărei frontispiciu stă scris : *„Eroului național, generalul Ion A. Dragalina"*.

De asemenea în cinstea lui Ion Dragalina a fost așezată o placă comemorativă în orașul Caransebeș. La solemnitatea dezvelirii ei au participat un mare număr de locuitori din comuna Borlova, în semn de cinstire pentru eroul care copilărise pe meleagurile lor.

Cei care l-au cunoscut personal pe Ion Dragalina vorbesc cu dragoste și admirație despre el, iar bănățenii îl privesc ca pe un erou al lor, plecat să lupte pe front pentru izgonirea asupritorilor lor de veacuri. Și speranțele nu le-au fost înșelate, căci acest militar, în care bătea o inimă de patriot înflăcărat, și-a pecetluit prin jertfa supremă legămîntul dat.

Dragalina nu a mai avut prilejul să guste bucuria împlinirii visului de veacuri al poporului nostru : unirea tuturor românilor într-un stat național.

Răsfoind astăzi filele istoriei, ne simțim cuprinși de o îndreptățită mîndrie patriotică pentru vitejia înaintașilor noștri — în rîndul cărora generalul Ion Dragalina ocupă un loc de cinste — și ne plecăm frunțile în fața eroismului și jertfelor aduse de ei pe altarul sfînt al libertății și independenței patriei.

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR" BIBLIOTECA BUCUREȘTI

Generalul Ion Dragalina

„GHEORGHE LAZĂR"
BIBLIOTECA
BUCUREȘTI

I. Dragalina la începutul carierei sale militare

Sublocotenentul I. Dragalina în costum de călăsar

COLEGIUL „GHEORGHE LAZĂR"
BIBLIOTECA
BUCUREȘTI

Căpitanul I. Dragalina, comandant de companie

Maiorul I. Dragalina, în fruntea batalionului său, la o aplicație tactică în zona Vaslui

BUCUREȘTI

Maiorul I. Dragalina cu fiii săi Cornel şi Virgil, elevi la liceul militar

Locotenent-colonelul I. Dragalina, comandantul Şcolii militare de ofiţeri de infanterie din Bucureşti

„GHEORGHE LAZĂR"
BIBLIOTECA
BUCUREŞTI

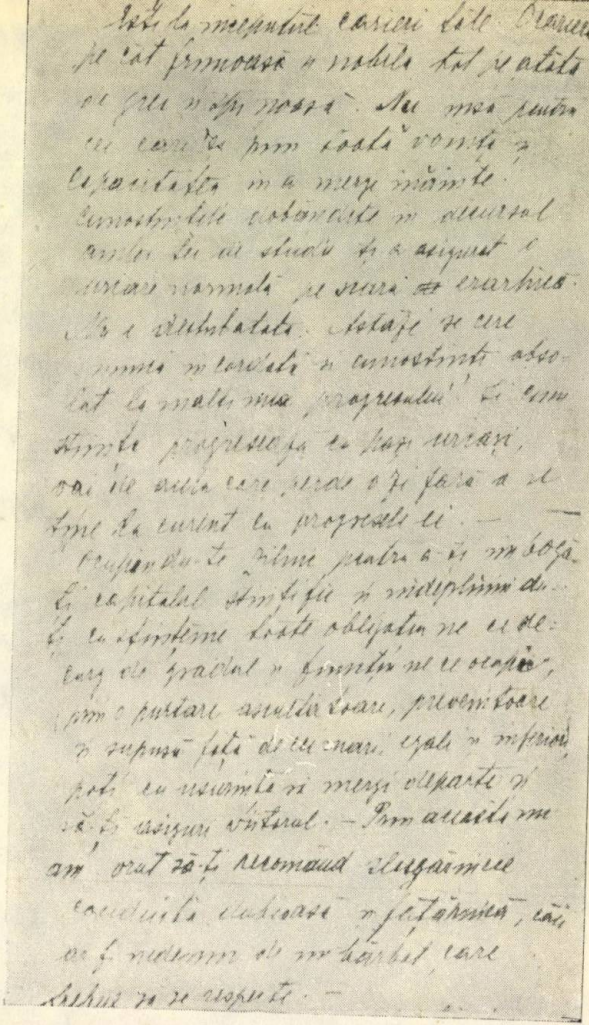

Fragment din scrisoarea adresată de colonelul I. Dragalina fiului său Virgil Dragalina (16 ianuarie 1911)

Episod din luptele pentru cucerirea înălțimii Ozoina.
Schiță de Marincea Stănescu

Episod din luptele din Valea Cernei
Pictură de D. Stoica

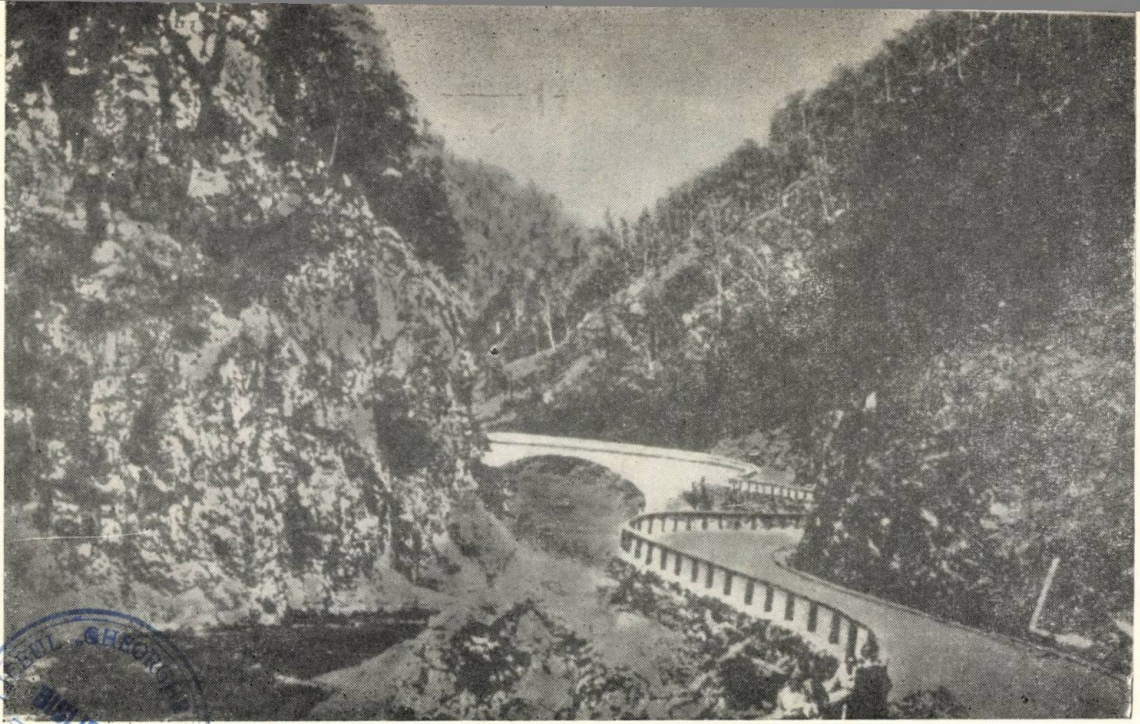

Trecătoarea Jiului (fotografie contemporană). *Aici ostașii români au dat lupte înverșunate pentru stăvilirea puhoiului dușman*

BIBLIOTECA BUCUREȘTI

Monument ridicat în memoria generalului Ion Dragalina pe locul unde a fost rănit eroul la 12 octombrie 1916

Lupta de la podul de peste Jiu.
Pictură de A. G. Verona

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR"
BIBLIOTECA
BUCUREȘTI

Militari inamici capturați în luptele de la Jiu

Armament inamic capturat în luptele de la Jiu

LICEUL „GHEORGHE AZAR"
BIBLIOTECA
BUCUREȘTI

Monumentul ridicat în oraşul Lugoj, în anul 1931, pentru cinstirea memoriei generalului Ion Dragalina

CUPRINSUL

Începuturile 7
Prin garnizoanele țării 13
Din nou în orașul de pe Dunăre... 32
Primele victorii, primele jertfe 35
Luptele pentru înălțimile Alion, Ozoina și Drănic 41
Luptele de la Orșova și de pe Valea Cernei 52
În fruntea eroilor de la Jiu 72

Redactor responsabil :
Colonel în rezervă T. MUTAȘCU
Tehnoredactor : M. NICULAIE

Dat la cules 06.06.1967. Bun de tipar 16.07.1967. Apărut 1967. Hîrtie scris tip II A de 63 g/m². Format 700×1000/32. Coli editoriale 3,55. Coli de tipar 3¼. C.Z. pentru bibliotecile mari și mici 355.31(R). B 201

Tiparul executat sub comanda nr. 452 la Întreprinderea poligrafică „13 Decembrie 1918", Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, București, Republica Socialistă România

Lei 3,75

EDITURA MILITARĂ